оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй
...но Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 112 (6302)
ИЮНИИН
9
СУББОТО
1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

...ЯДААР ЛЕКЦИ УНШАЛГЫЕ ...ҮРГЭНӨӨР ЭМХИДХЭХЭ

...аймагай «Улаан Одон» ...гэшүүд болбол «Буд...жанай хархис удха» ...кци соносоод, үглөөдэр ...уласхоорондын байдал ту...хэл хэжэ үгыт гэжэ лек...ыба,—гэжэ һаяхан манай ...бэшээ һэн. Абаһаар хара...э гайхахаар юумэ үгы ...згөөр эдэ үгэнүүдые бо...хэ болоо һаа, тэдэнэй ...сэгнэжэ хараха болоо һаа, ...арһаа ондоо, энээндэ ан...хандуулхаар хэрэг байха

...скэ хүнүүдэй духовно эрил...а ехээр ургаа. Хүдэлмэри...хознигууд ба интеллигент...литическэ мэдэрэлээ дээ...ринь, тэдэнэй эрилтэнь ...оно. Орон соомнай, хилын ...үн боложе байнаб, парти...тельство ямар тогтоолнуу...анаб, коммунизмын агуу...илганүүд хэрээр ябажа ...социалистическэ ажалай ...ул ямар амжалтануудтайб, ...гэжэ тэдэнээ туйланаб — ...ы асуудалнууд советскэ ...иие һонирхуулна, эдэ бү...э мэдэхээ хүсэнэ. Мүн ...ско-ленинскэ теориие шу...рдэмэй хэшээлнүүдые үзэ...эрмэлзэлгэ үдэрһөө үдэр...а.

...хы эрилтэнүүдые хангаха ...лекционно пропаганда тон ...ашанартай. ВКП(б)-гэй ...на Комитет арад зоной ...лекци уншалгые дэлгэрүүл...а партийна, советскэ бо...рэлэй эмхи зургаануудай, ...лхы хүдэлмэрилэгшэдэй ...е нэгэнтэбэшэ хандуул...хүдэлмэриие һайжаруулха...а нилээд олон услови...абяа. Советскэ ороной эр...үүсхэлээр политическэ ба ...рдэм дэлгэрүүлхэ общест...улагдаа. Хүдөө ажахын ...дын управленинүүд, лек...бюронууд хүдэлмэрилнэ. ...шэ жэлдэ, мүн энэ оной ...хойшо ганса культурно-гэ...эмхи зургаануудта 15 ...дээшэ лекцинүүд уншаг...

...е, лекционно пропаганда, ...бурят-монгол хэлэн дээ...уншалга республика до...хангалтагүйгөөр ябуулаг...уб гэхэдэ, ород хэлэ муу...дэг бурят зондо лекци ...хэрэгые олон партийна ко...д, культурно-гэгээрэлэй эм...анууд мүнөө болотор тоо...зангаараа. Жэшээлхэдэ, ...-Кударын аймагта бурят ...роо ажаһуудаг, зүгөөр энэ ...тэдэндэ нэгэшье лекци бу...уншагдаагүй. ВКП(б)-гэй ...мой секретарьнуудай нэгэн ...аланов гэгшэ өөрөө бурят ...ан мүртөө, бурят хэлэ бэ...содоггүй, ород хэлэ мууса ...үнүүдтэ лекци уншахадаа ...хэлэдэг байха юм. Магад, ...аланов һайншье лекци ун...байжа болохо, теэд тэрээ...шагнагшадай ойлгодоггүй ...ямар туһа болобо гээшэб? ...уншагдаһан лекцинүүдэй ...он болоод, хүмүүжүүлгын ...туһа болоногүй бшуу даа. ...аар лекци уншалгые тоо...бадал гансашье Байкало...аймагта тушаалдана бэ...П(б)-гэй Заиграйн айкомой ...31 элидхэлшэд бии гэжэ ...юм. Тииг.ээд энэ жэлэй га...а хойшо оройдоо 4 хү...лекци хэһэн байна. Тэрээн...а, нэгэшье лекци бурядаар ...агүй. Заиграйн аймагта ...лэ һайнаар мэдэхэгүй зо...н байһаниинь хүн бүхэндэ ...э. Тиигэбэшье һаань ...-гэй айком, тэрэнэй хоёр...дохи секретарь нүдэр Хандажапов энэ ушарые хараадаа абаагүй.

Республикыншье партийна, советскэ олон хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бурядаар арад зонтой хөөрэлдэхэ ябадалые мүн лэ хэрэгсээнэгүй. Жэшээлэн абахада, элүүрые хамгаалгын министр Боянова, худалдаа наймаанай министр Танхаев ба бусад нэгэшье лекци бурядаар уншадаггүй зантай.

Иимэнүүд үзэгдэлнүүд яахадаа бии байһаар зандааб? Гол шалтагааниинь гэхэдэ, манай зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бурят-монгол хэлэндэ тон буруу хандадаг байна. Тэдэ хадаа энэ түрэлхи хэлэеэ тоодоггүй, тиимэһээ литературна хэлэндэ һураха, ном болон газетэ уншаха гэжэ оролдодоггүй байха юм. Иимэ хүнүүдһээ бурядаар лекци уншана гүт гэжэ асуухада, би бурят хэлэ мэдэхэгүйб гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусадаг. Одоол энэ хадаа марксистско-ленинскэ национальна асуудалые зарим хүнүүдэй хүсэд һайнаар мэдэдэггүй байһыень гэршэлнэ.

Үнгэрхэдөө зарим хүнүүд бурядаар хөөрэдэг, хэлэдэг хүнүүдтэ хайша хэрэгээр хандадаг. Жэшээлхэдэ, тээмэндэ болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска суглаан дээрэ колхозой түрүүлэгшэнэрэй түрэлхи хэлэн дээрээ хэлэһэн үгэнь, оройдоо бэшэгдэжэ абтаагүй байна. Стенографическа отчет соонь зарим хүнүүдэй нэрэ тушаа «бурядаар хэлээ» гэһэн нюдэндэ аягүй тэмдэг хэгдэнхэй. Элэ хүнүүдэй олонхинь түрэлхи хэлэн дээрээ тон һонирхолтой үгэ хэлэһэн, үнэтэ дурадхалнуудые оруулһаншье һаань, тэдэниие хүдөө ажахын министрын орлогшонор Санжиев, Балдаев ба бусад хэрэгсээнгүй гараһан байха юм. Түрэл хэлые юумэдэ тоохогүй ябадалай гэршэ ёһотоороо энэ байна бэшэ аал?

Манай ойлгууламжын хүдэлмэри хүн зондо ойлгосотой, үнэн сэхэ ба гүнзэгы удхатай байха ёһотой гэжэ большевистскэ парти хододоо һургана. Ямар ушарһаа ойлгосотой байхаб? Энэ асуудалда нүхэр Сталин иимэ харюу үгэнэ:

«...олон миллион арад ниитэ болбол имагтал түрэл, имагтал национальна хэлэн дээрээ культурна, политическэ ба ажахын хүгжэлтын хэрэгтэ амжажа шадаха юм».

Агуухэ багша нүхэр Сталинай энэ заабариие зарим хүнүүдэй мартаһан ушарһаа дээрэ хэлэгдэһэн таагүй үзэгдэлнүүдтэй тушаалданабди. ВКП(б)-гэй айкомууд, партийна организацинууд, культурно-гэгээрэлэй бүхы эмхи зургаануудай бурят зоной дунда түрэлхи хэлэн дээрэнь политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ хандалгаяа эрид хубилгажа, энэ хэрэгые большевистскээр бэелүүлхэ уялгатай. Энэ ямар удхатайб, юу хэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ, хамагай түрүүндэ хүтэлбэрилхы партийна болон советскэ хүтэлбэрилэгшэд бурят-монгол хэлые һайса үзэхэ, шудалха ёһотой. Тиигээд, лекци уншахадаа, элидхэл хэхэдээ хэндэ хэжэ байнабиб гэжэ мэдэхэ, хэрбээ бурят зоной дунда һаань, заабол бурядаар хэлэхэ ушартай.

Бурят-монгол хэлэн дээрэ политическэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ минл ёһо формын хэрэг бэшэ, харин гүнзэгы политическэ удхатай хэрэг мүн. Манай бурят-монгол арадай культурын ургалта, литература ба искусствын амжалта, ажалшадай политическэ мэдэрэлэй ургалта—эдэ бүхы хэрэгүүд имагтал түрэлхи хэлэнэй хүгжэлтын үндэһэ һуури дээрэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байна.

Түрүү һууриде ябана

...аймагай Большелугска ...Энгельсын нэрэмжэтэ кол...түрүүлэгшэнь нүхэр Д. Цы...в) хабарай гарилгые түр...агротехническэ һайн хэм...үнгэргэхын тула аймагай ...удай дунда дэлгэрһэн со...тическэ мүрысөөндэ түрүү ...ээлээ. Энэ колхозой гэшүүд ...ройн культуранuудай та...дүүргүүтэй байна.

...рай тарилгын үедэ энэ колхозой гэшүүд — комсомолецууд ажалай үндэр бүтээсэ харуулан хүдэлмэрилдэг байгаа. Жэшээнь, комсомолецууд Буда Цыбикова, Гармацу Дыльчинова, комсомольско организациин секретарь Александр Гармаев гэгшэд морин сеялкэдэ ябаха зуураа 4 гектар тариха нормын орондо үдэр бүри 5—6 гектар таридаг байһан юм.

В. Жигжитов.

МАЛДАА ТЭЖЭЭЛ ЭЛБЭГЭЭР БЭЛДЭХЫН ТҮЛӨӨ

*

Республикын аймагуудта сабшалангай газар һайжаруулха хүдэлмэриин ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной июниин 5-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Утэг хэлгэ	Наг шэбхэ зөөлгэ	Уһалууриин сетьһээ уһалалга
Түнхэнэй	179,5	89,9	14,2
Закаменай	164,9	114,8	137,8
Курумканай	89,9	89,5	—
Баргажанай	75,2	60,4	45,9
Сэлэнгын	75,1	76,2	98,4
Ториин	66,0	78,9	90,4
Хориин	62,4	66,6	102,0
Хэжэнгын	56,3	61.5	138,2
Заиграйн	55,7	61,8	105,2
Иволгын	47,7	67,3	100,2
Яруунын	45,4	62,9	19,5
Кяхтын	41,0	18,1	151,5
Мухаршэбэрэй	38,5	47,7	100,3
Бичурын	36,0	76,2	75,8
Прибайкальска	35.5	91,0	90.6
Зэдын	32,4	36,8	93,0
Байкало-Кударын	18,0	27,2	—
Тарбагатайн	12,5	139,8	89,2
Кударын	5,0	36,5	·114,6
Кабанскын	—	6,7	—

Комсомолецуудай үүсхэл

Кяхтын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин комсомолецууд ба залуушуул Калининай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой ниитынгээ малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ туһалха гэжэ шиидээд, аймагай комсомолецууд болон залуушуулда хандажа, тэдэнэй үүсхэл дэмжэхыень уряалһан байна.

Тус артелиин комсомолецууд ба залуушуул Калининай нэрэмжэтэ колхозой 100 гектар сабшалан модо шулуунһаань сэбэрлэхэ, 5 километр канава сэбэрлэхэ, 100 центнер үнһөөр сабшалан үтэгжүүлхэ, 100 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ба 25 тонно силос дараха уялга абаһан байна. Мүн энэ колхозой үбһэ хуряалгада туһалха гэжэ эдэнэр шиидээ.

Аймагай комсомолецууд ба залуушуул эдэнэй үүсхэл халуунаар дэмжээд, июниин 3-да воскресник эмхидхэжэ, аймагай колхозуудта силоснэ нүхэнүүдые бэлэдхэһэн байна. Энэ воскреснигтэ 127 комсомолецууд ба залуушуул хабаадаа.

Куйбышевай нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин комсомолецууд ба залуушуул Калининай нэрэмжэтэ колхоздо энэ һаяхан гаража, 46 гектар сабшалангай газар сэбэрлэһэн ба силоснэ нүхэнүүдые бэлэдһэн байна.

Н. Юмсунов.

Воскресник эмхидхэгдэбэ

ХЭЖЭНГЭ. (Телефоноор абтаба). Хэжэнгын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, Доодо-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд набшаһата тэжээл бэлэдхэхын, эртын силос дарахын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилээ. Тиихэдэ эдэ колхозуудта комсомолецууд болон һурагшадай хабаадалгатайгаар июниин 3-най үдэр воскреснигүүд эмхидхэгдээ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэгдэһэн воскреснигтэ Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшад ба аймагай центрын ажалшад хабаадажа, набшаһата тэжээл бэлэдхээ. Мүн иимэ воскресник Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо эмхидхэгдэһэн байна. Тиихэдэ аймагай центрын хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад июниин 6-һаа эхилэн хүдэлмэриингөө һүүлдэ набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ олоорсо гарадаг болохонь.

Б. Базарон.

* *

Иимэ байдалые удаан тэсэхын аргагүй

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулгада онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй байһаниие үнгэрэгшэ үбэлжэлгэ үшөө дахин гэршэлээ. Тэжээл хүсэд бэлэдхээгүй байһан дээрэһээ Зэдын аймагай колхозууд энэ жэл нилээд олон малаа гарзалуулһан байна. Теэд аймагай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энээнһээ ямаршье тобшолол хэнэгүй. Энэнь үбһэ хуряалгала бэлэдхэлэй ябаса дээрэһээ харагдана.

Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ, эртын силос дараха саг болоо. Гэбэшье, Боргойн сомоной Сталинай, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозууд малдаа элдэб тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие тэсэшэгүй муугаар ябуулна. Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз сабшалан уһалха түсэбэйнгөө хахадшье хубиинь дүүргээгүй. Тиихэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо энэ хүдэлмэри оройдоо эхилэгдээгүй, хэтэрхэдээ, тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ванданов худал мэлээ дээшэнь хүргөөд һууха юм. Жэшээнь майн 25-да нүхэр Ванданов 35 гектарта үтэг хэгдээ гэжэ мэдээсэһэн байгаа. Шалгаад үзэхэдэ, нэгэшье гектар газарта үтэг хэгдээгүй байба.

Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Мурхонов үбһэ хуряалгада бэлэдхээгүй байһанаа сэхэ мэдэрхэһээ сааша юумэ хэнэгүй. Тус колхоз 1200 гектар сабшалан наг шэбхээр үтэгжүүлхэ байгаа һаа, оройдоол 120 гектар үтэгжүүлээ.

Тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудта онсо анхарал хандуулагдаха үе эгээл мүнөө ерээд байна. Теэд зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ хайша хэрэгээр хандана. Жэшээлхэдэ, «Галын Очи», «Красный партизан», Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозуудта эдэ бригадануудай составта 5—9 хүн тоологдоно. Фрунзын нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл бэлэдхэлэй бригада оройдоол 3 хүнһөө бүридэнхэй. Гадна, эдэ бригаднуудта сабшалангай участогууд, зэр зэбсэгүүд ба мори унаа тушаагдажа үгтөөгүй байһаар.

Үбһэ хуряалгын машинануудые заһабарилха, шэные худалдан абаха талаар олон колхозууд өөдтэй юумэ хэнэгүй. Жэшээнь «Улаан Үшөөтэ» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Галсанов), «Галын-Очи» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Мункуев), Фрунзын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Гомбоев) ба бусад колхозууд машинануудаа заһабарилжа эхилээдүй.

Энэ жэл аймагай олон колхозуудта тракторна сенокосилканууд ябаха байна. Тиихэдэ Үшөөтэйн МТС-эй харьяата зарим колхозуудта самоходно сенокосилка ябаха юм. Тиимэһээ сабшалангаа модо шулуунһаань сэбэрлэхэ ёһотой байгаа. Гэхэтэй хамта, энэ талаар тон бага юумэ хэгдэнэ. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Побоков) 1900 гектар сабшалан сэбэрлэхын орондо арайхан гэжэ 405 га сэбэрлээд байна, Буденнын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Тaракановский) сабшалан сэбэрлэхэ түсэбөө арбаад процент дүүргэ, «Красный партизан» колхоз 1200 гектар сабшалан сэбэрлэхэ байгаа һаа, мүнөө миил 250 га сэбэрлээ.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө тэжээл бэлэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулаагүй байһыень үшөө иимэ баримтанууд гэршэлнэ: набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ба эртын силос дараха хүдэлмэриие олон колхозууд эхилээдүй байһаар.

«Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ, эртын силос дараха тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой тогтоол гараһаар 10 гара болоо. Теэл, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһаг (даагшань нүхэр Вампилов) энэ хүдэлмэриин график зохёожо, колхозуудта хүргэхэһөө бэшэ юумэ хээгүй байна.

М. Булагаев.

Ургамалнуудай дайсадтай тэмсэнэ

Зумбараанууд хүдөө ажахын ургамалнуудта ехэ хоро хүргэдэг дайсад мүн. Эдэниие хюдалгада һургуулиин һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, колхозойнгоо таряа ехээр аршалдаг. Курумканай аймагай Хүшэгөөрэй 7 жэлэй һургуулиин һурагшад энэ хабарһаа хойшо 1000 зумбараа баряа.

Һурагшад Э. Степанов, В. Зандaнов, А. Бубеев, В. Дырчиков, Д. Аюшиев ба бусад тус бүриин 70—80 зумбарaанудай һайн шанартай арһа магазинда тушаагаад байна. Мүнөө тэдэнэр зунайнгаа амаралтын эхилһээр, зумбараануудые бүри олоор хюдана.

В. Баторов.

*

Үбһэ хуряалгада бэлэдхэлые шамдуулха хэрэгтэй

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба). Логовскиин нэрэмжэтэ ба Краснопартизанска сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд үбһэ хуряалгада бэлэдхэл үргэнөөр ябуулжа байна. Сенокосилканууд, морин тармуурнууд ба бусад зэр зэмсэгүүд бэлэн болонхой. Тиихэдэ эдэ хоёр колхозуудай тэжээл бэлэдхэлэй бригаданууд сабшалангаа һайжаруулха ба үтэгжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Мүн эдэ колхозууд набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ эхилэнхэй. Гэбэшье, аймагай олонхи колхозууд үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ бэлэдхэжэ бүри эхилээдүй. Жэшээнь, Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Ветошников) сенокосилканууд ба морин тармуурнуудаа заһабарилжа захалаадүй. 30 гектар газарта үтэг хэхэ ёһотой аад, миил 5 гектарта хэһэн байна. Сабшалангайнгаа газар бургааһа боролжоһоонь, модо шулуунһаань сэбэрлэнэгүй. 675 гектар сабшалан иигэжэ сэбэрлэхэ түсэбтэй аад, оройдоо 94 гектарыень сэбэрлээ.

Тэрэшэлэн «Заря коммунизма» колхоз үбһэ хуряалгада бэлэдхэл захалаадүй. Колхозой 12 сенокосилка 20 шахуу морин тармуур заһабарилагдаадүй. Тиихэдэ набшаһата тэжээл бэлэдхэл ба эртын силос даралга эндэ эхилээдүй.

Силос дарахын тула нүхэнүүд болон башнинуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэй байгаа. Энэ хүдэлмэриин муугаар ябуулагдажа байхые мэдэжэ байбашье, ВКП(б)-гэй айком ба аймсоведэй гүйсэдком колхозно барилгын таһагые даагша нүхэр Некрасовые түлөөлэгшөөр колхозуудта ходо байлгана. Теэд силос дараха нүхэнүүдэй, башнинуудай заһабарилга ба барилга хаанашье эхилээдүй байха юм.

Тэжээл бэлэдхэлэй асуудалаар МТС-үүд болон хүдөө ажахын таһагай агрономууд юушье хэнэгүй. Окино-Ключевской МТС-эй ахалагша агроном нүхэр Карманова харьяата колхозуудтаа үбһэ хуряалгын бэлэдхэлэй ябаса тухай юушье мэдэхэгүй юм. Тиихэдэ Бага-Куналейн МТС силос хэршэдэг машинануудаа мүнөө болотор заһабарилнагүй.

Логовскиин ба Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудһаа бэшэн набшаһата тэжээл бэлэдхэл ба эртын силос даралга захалаадүй. Эдээн дээрэһээ хараад үзэхэдэ, республиканска мүрысөө үүсхэхэдээ абаһан уялгануудаа Бичурын колхозууд ехэ муугаар бэслүүлжэ байна.

А. Шулунов.

Колхозой сабшалан дээрэ

Үргэн Хүнтэйн хүтэл нюргые Шунхагалаагтын элһэтэ харгыгаар уруудан оромсоор зүүн таладань Маленковой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин центр харагдаадхина. Аймагай хүдөө ажахын таһагай ахалагша мелиоратор Истаевтай колхозой центрын урдуур Аргадинска гидростанци ошохо харгыгаар орободи. Уданшьегүй, энэ колхозой һүнэй-товарна фермэ харагдаба. Фермын ара талаар баруун хойшоо урдаһан горхоной эрьедэ бүлэг колхознигууд сугларанхай һуужа һуубад. Дүтэлжэ ошон гэһээмнай колхозой луговодческо бригадын гэшүүдэй үйлэдбэриин зүблөөн боложо байба.

Колхозой луговод Семен Леонтьевич Телятников газетэ дээрэһээ: — И. В. Мичурин бидэниие иигэжэ һургана: «Бидэнэр байгаалиһаа хайра үршөөл хүлеэхэ ёһогүйбди; харин тэрээниие байгаалиһаа абаха — манай зорилго» гэжэ уншаад, үгэеэ дүүргэбэ. Тэрэнэй һүүлээр аймагай хүдөө ажахын мелиоратор нүхэр Истаев сабшалан һайжаруулха тухай бригадынхидта дэлгэрэнгы заабари үгэбэ. 13 хүнһөө бүридэһэн луговодческо бригада хүдэлмэрилжэ эхилһээр нилээд ехэ юумэ хээ. Аргадинска эхин һургуулиин һурагшад ба хүдөөгэй залуушуулай хабаадалгатай воскресник эмхидхэгдээ һэн. Тэрээндэнь 100 гаран хүн хабаадаа. Аргада мүрэнһөө татаһан һубаг канаваар хабарай мэлмэгэр уһан урдан ерэжэ, сабшалангай 250 гектар талмайе хоёр удаа уһалаа. Энээнэй урда тээ сабшалан дээрэһээ модо шулуун, һөөг бургааһан сэбэрлэгдэһэн юм. Сабшалан дээрэ зөөгдэһэн наг шэбхэ үлтилэгдэн тараагдажа, уһалагдана. Эндэ 70 наһатай Роман Колмаков ба гэрэй эзэн эхэнэрнүүд Малыгина, Серебрянникова, Раднаева болон бусад эрхим жэшээ харуулан ажалланад. Мелиоратор Истаевай зохёоһон түсэбэй ёһоор олон хүдэлмэринүүд саг болзортоо дүүргэгдээ.

Энэ сабшалан дээрэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриин 52,40 центнер ба 380 гектар газарһаа дунда зэргээр га бүриин 25—28 центнер үбһэн хуряагдаһан байгаа.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа шадаһанай ашаар ниитынгээ малые хоролтогүйгөөр ондо оруулһан байна. Нүхэр Телятников ажалайнгаа баян дүй дүршэлые нүхэдтөө дамжуулан үгэдэг, газетэнүүд дээрэһээ республикын эрхим луговодууд А. И. Батышевай ба Иволгын аймагай «Первое Мая» колхозой луговод П. Д. Загузинай дүй дүршэлые шудалдаг юм.

Мүнөө 1500 һургааг, 4000 шахуу гадаһануудые бэлэдхээд, сабшалангайнгаа участогые хоройлжо эхилэнхэй.

Тус колхозой гэшүүд партиин обкомой IV пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, ерэхэ үбэлжэлгэдэ адуу малаа үбһэ тэжээлээр дүүрэн хангаха зорилгоор эдэ бүхы хүдэлмэринүүдые хэнэ. Һаяын үдэрнүүдтэ канава малтажа, Зургаадайн намагай уһые Аргада мүрэн руу урадхуулхань.

Мүн Засхаалигай сабшалан һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Сабшалан дээрэ 3000 ашаа наг шэбхэ тарааад, һайрамай уһаар уһалаа. Нёднон сабшагдаагүй, шугы бургааһаар хушагдаһан 10 гектар газар сэбэрлэгдээ. Тус колхозой гэшүүд бичурынхидай уряае дэмжэн, 300 гектарай талмайһаа га бүриин 30 центнер, 70 гектарһаа га бүриин 55—60 центнер үбһэ хуряаха уялга абаһан байна. Энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө тэдэнэр эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

Д. Дондупов.

Курумкан.

ГОРСОВЕДЭЙ III-дахи СЕССИ

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй III-дахи сесси июнин 6-да болобо. Сесси хадаа городской бюджедые 1950 ондо гүйсэдхэлгэ тухай тоосоо соносоһон ба 1951 оной бюджедые баталһан байна. Энэ асуудалаар депутат Л. Н. Бестужев элидхэл хээ.

1950 ондо городой промышленна предприятинууд продукци гаргалгынгаа хэмжээе нилээд дээшэлүүлжэ, гүрэндөө ехэ олон доход оруулаа. Тэрэшэлэн эд бараанай эрьесэ нилээд ургаа. Энэ жэлдэ промышленна эд бараанай ба эдеэ хоолой продуктнуудай үнэ сэнгэй химдарһанай ашаар ажалшадай материальна тэнигэлэн байдал бүри һайжараа.

Гэхэтэй хамта, зарим предприятинууд жэлэйнгээ түсэб дүүргэзэгүй дээрэһээ гүрэндөө олон мянган түхэригэй олзо доход дутуу оруулһан байна. Тиимэ предприятинуудай тоодо «Бурмонголстрой» трест, Гортоп, городой гэр байрын управлени, олзоборилгын зарим артельнүүд ба бусад оролсоно. Тэрэшэлэн зарим организацинуудай, эмхи зургаануудай зүгһөө финансова журам эбдэжэ ушарнууд үзэгдэһэн байна. Дурсагдаһан ба бусад шалтагаануудһаа болоно, городой 1950 оной бюджет доходоороо 99.1 процент ба гаргашаараа 94,7 процент дүүргэгдэ.

Саашадаа депутат Бестужев городой 1951 оной бюджедые депутадуудай үзэмжэдэ табиһан байна. 1951 оной бюджедые доходоорнь 47.566.800 түхэриг ба гаргашаарнь 46.156.800 түхэриг хэмжээтэйгээр баталхые Горсоведэй гүйсэдком дурадхана гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ жэлэй бюджет хадаа городой ажахын ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ, ажалшадай ажана тэнигэлэн байдалые һайжаруулха хэрэгтэ гаргашалагдаха юм. Мүн арадай гэгээрэлдэ ба элүүрые хамгаалха хэрэгтэ ехэ мүнгэн зөөри һомологдоо.

Элидхэл тушаа 10 гаран хүн үгэ хэлээ. Депутат Андреснок ажалшадай элүүрые сахиха хэрэгтэ үгэеэ зориулаа. Медицинскэ ба хүүгэдэй эмхи зургаанууд гэр байраар мууса хангагданхай, тэдэнүүнгэ городской гүйсэдкомой финансова таһаг мүнгэн зөөрөөр саг болзор соонь хангагаагүй гэжэ тэрэ шүүмжэлээ. Мүн худалдаа наймаанай таһаг хүүгэдэй эмхи зургаануудые һайн шанартай эдеэ хоолой продуктаар хангаагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Элүүрые хамгаалха городской таһагые даагша нүхэр Алексеева гэр байрын хомор байһан дээрэһээ хүүгэдэй яслинуудай сеть үргэдхэгдэнэгүй, тиихэдэнь олон эхэнүүд хүдэлмэрилхэ дуратай аад, хүүгэдээ орхихо газаргүй дээрэһээ гэртээ миин һууна гэжэ хэлэбэ. Депутат Захарченко горсоведэй гүйсэдкомой финансова таһагые хурсаар шүүмжэлээ. Районуудай, эмхи зургаануудай байдалые хараадаа абангүйгөөр тус таһагай хүдэлмэридэлгэ элирүүлэгдээ.

Энэ жэлдэ һургуулинуудай гэр байрануудые саг болзор соонь заһабарилха ба тэдэнүүнэ түлишөөр хангаха тухай депутат Бурдуковская хэлэ. Һургуулинуудые саг болзор соонь мүнгэн зөөрөөр хангаха наа эдэ хүдэлмэринүүд амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байна гэжэ тэрэ мэдүүлнэ. Горсоведэй гүйсэдкомой кинофикацин таһаг Пригородна районой арад зониие киногоор мууса хангана гэжэ тус районой финансова таһагые даагша нүхэр Нестерова шүүмжэлээ. Тиимэһээ тус район кинойоо олзо доход багаар оруулдаг байна.

Депутадууд Окладников, Хадалов гэгшэд ажалшадай амаралтые эмхидхэлгэдэ анхарал ехээр табиха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглээ. Город шадархи ба город соохи таримал модонуудай харууһалга муугаар табигдаһан дээрэһээ тэдэнине хухалха, гэмтээхэ ушарнууд олоор үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн хүүгэдэй амаралтын тухай городок эмхидхэһээ һайн байгаа гэжэ депутат Хадалов дурадхана.

Городой 1951 оной бюджедые элидхэлшын дурадхаһан хэбээр сесси баталаад, дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаһан байна.

* * *

Удаань эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшээр нүхэр К. В. Гурьянов ба түрүүлэгшын орлогшоор депутат Ф. Т. Ветлужский гэгшэд баталагдаа.

Курбын МТС-эй тракторист комсомолец Цыден-Доржи Батожапов Заиграйн аймагай «Улаан-Эрдэни» колхозой поли дээрэ 6 жэл соо хүдэлмэрилнэ. Мүнөө нүхэр Батожапов нормоёо 112—140 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Батожапов тракторто заправка хэжэ байна.

З. Веснинагай фото.

Эдэбхитэй агитаторнууд

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ (загаһанай ажалтай) томодхогдоһон колхозой гэшүүд «Байкал» гэжэ колхозой гэшүүдтэй мүрысэнэ. Тиин, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парторганизаци (секретарнь нүхэр А. М. Сотнич) агитколлективэй агитаторнууд нүхэд А. Антропов, М. Бабушкин, ВЛКСМ-эй гэшүүн нүхэр Елена Арепиилова болон бусад колхозниругдайнгаа дунда агитационно-ойлгуулгажын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, хүн бүхэниие мүрысөөнэй договортой танилсуулаа.

Гадна, дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдээр, уласхоорондын мүнөөнэй байдал тухай, коммунизмын асари ехэ барилганууд тухай темээр гансахан май һара соо тэдэнэр гурба дахин хөөрэлдөө хэһэн байха юм. Мүн ханын газетэ болон «дайшалхы хуудаһанууды» удаа дараа гаргана. Эдээн дээрээ түрүү загаһашан, 70 наһатай Буха Антроповой, эрхим малшан, хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ кандидадаар баталагдаһан нүхэр Мана Албатаевагай дүй дүршэлнүүд тухай бэшэхэһээ гадна, энэ асуудалаар хэдэ дахин хөөрэлдөө үнгэрөө.

Нингэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ашаар, тус колхоз ажахынгаа түсэбые хододоо амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Я. Вяткин.

Дархашуул Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа

Һаяхан, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хүдөөгэй ба колхозно барилгын хэрэгые эрхилхэ главна Управлени өөрынгөө ажалда эрхим показательнүүдые туйлаһан хүнүүдые республикын 15 дархашуул-колхознигуудые Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаба.

Шагнагдагшадай дунда Хэжэнгын аймагай «Зургаанай зам» колхозой барилгын бригадын бригадир Цыбикжап Цыцыктуев, мүн энэ аймагай Доодо-Худанай сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригадын бригадир Цырендоржи Будажабон, Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригадын дархан Алексей Лукич Истомин, Заканаймагай аймагай «Улаан Одон» колхозой барилгын бригадын хүдэлмэришэн Нимбу Будаев болон бусад хэдэн аймагуудай зарим колхозуудай колхознигууд бии.

А. Семёнов.

Хүүгэдэй зунай амаралтые эмхитэйгээр үнгэргэе

Большевистскэ парти, советскэ правительство ба нүхэр Сталин манай оронойхүүгэдэй сэнгэлиг хүхюугээр, элүүр энхээр амарха хэрэгтэ саг үргэлжэ халуун анхарал хандуулна. Энэ анхаралайн ашаар манай орон дотор пионерскэ лагерьнуудай, амаралгын площадканууд, ойн һургуулинуудай ба хүүгэдэй элүүр энхээр амаралгын газарнуудай тоо жэл ерэхэ бүри олошорно.

Хүүгэдэй зунай амаралтые эмхидхэлгэдэ комсомолецууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Комсомольско организацинууд арадай гэгээрэлэй органуудтай ба профсоюзна организацинуудтай хамта зундаа хүүгэдэй дунда хүмүүжүүлгын элдэб янзын хүдэлмэри ябуулна. Энэ оной апрель һарада ВЛКСМ-эй ЦК-гэй VI пленум болоно, пионернүүдэй ба һурагшадай зунай амаралтые эмхитэйгээр үнгэргэхэ гэһэн дайшалхы зорилго комсомольско организацинуудай урда табяа.

Тус пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, манай республикын олонхи комсомольско организацинууд арадай гэгээрэлэй органуудтай ба профсоюзна организацинуудтай хамта хүүгэдэй зунай амаралтын кампаниие үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэнэ. 1951 ондо республика дотёрнай городой газаа тээ пионерскэ 38 лагерь, туристска 29 лагерь, амаралгын 26 площадка хүдэлмэрилжэ, 12305 пионернүүд ба һурагшад амархань. Республикымнай 20 эрхим пионернүүд амархаяа «Артек» ошохо юм.

Пионерскэ лагерьнуудай, амаралгын площадкануудай олонхинь республикымнай эгээл үзэсхэлэн һайхан газарнуудта — Байкалай, Сэлэнгын, Шучье нуурай эрьедэ түхеэрэгдээ. Хүүгэд тэндэ амархаһаа гадна, республикынгаа байгаалитай, баялигтай танилсаха байна.

Лагерна сезониие нээлгэдэ эхин ба дунда һургуулинуудай багшанарай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай ба бусад обкомууд һайнаар бэлэдхэжэ байна. Тус обкомуудай лагерьнуудта хүүгэдэй сэнгэлиг хүхюунээр ба элүүр энхээр амарха бүхы условинууд бии болгогдонхой. Тэрэшэлэн ВЛКСМ-эй Кяхтын, Кабанскын аймкомууд болон Бабушкинай, Городогой горкомууд пионернүүд ба һурагшадай зунай амаралтые эмхидхэхэ ехэхэн хүдэлмэри хээ.

Энэ жэлдэ городой газаа тээхи пионерскэ лагерьнуудһаа, амаралгын площадкануудһаа гадна, республикымнай городуудта, аймагуудта городской түхэлэй лагерьнууд ба нэгэдэмэл пионерскэ дружинанууд, отрядууд хүдэлмэрилхэ болонхой. Мүнөө үедэ городской түхэлэй 30 гаран пионерскэ лагерьнууд, 100 гаран пионерскэ дружинанууд эмхидхэгдэнэд, июнин 15-һаа хүдэлмэрилжэ эхилхэнь.

Түрэл хизаар ороноо шэнжэлхые һурагшадай ехээр хүсэдэгэень хараадаа абажа, ВЛКСМ-эй олон аймкомууд, эмхи зургаанууд, мүзейнүүд туристска походуудай, аяншалгануудай, экскурсинуудай маршрудуудые зохёоно. ВЛКСМ-эй Кяхтын аймком хизаар ороноо шэнжэлхэ тэндэхи музейтэй хамта Бото гэжэ үзэсхэлэн һайхан газарта туристска база эмхидхээ. Тэндэ һурагшад амарха, экскурси хэхэ маршрудуудые, заабаринуудые абаха юм.

Зүгөөр, хүүгэдэй зунай амаралта бэлэдхэл хаа хаанагүй һайнаар ябуулагдана гэжэ хэлэхээр бэшэ. Зарим аймагуудта пионерскэ лагерьнуудые, амаралгын площадкануудые түхеэрэлгэ ба тэндэ хүдэлмэрилхэ хүнүүдые томилолго ехээр унжагайруулагдана. Зэдын, Хоринын аймагуудта хэзээ, ямар газарта пионерскэ лагерьнуудай нээгдэхэнь тодорхойлогдоогүй байһаар.

ВЛКСМ-эй зарим айкомууд, райкомууд, профсоюзуудай обкомууд ба арадай гэгээрэлэй таһагууд пионерскэ лагерьнуудые болон амаралгын площадкануудые муугаар, хүүгэдэй амархада таарамжагүйгөөр түхеэрэһэн, тэндэ хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдые гүйсэд бэлэдхээгүй байна. Жэшээнь, ой модоной ба модо уралхуулгын хүдэлмэрилэгшэдэй, газартаралангай ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, загаһанай промышленностин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзууд, мүн бусад обкомууд лагерьнуудай гэр байрануудые муугаар заһабарилһан, спортивна, культурна инвентарь ба кружогуудай хүдэлмэриие хэрэгтэй материалнуудые үсөөнөөр бэлэдхэһэн байна. ВЛКСМ-эй горком, Городской, Железнодорожно райкомууд эдэ дутагдалнуудые мэдэжэ байгаад, хэмжээ абанагүй.

Нилээд олон һурагшад зунайнгаа амаралтые городто ба тосхонуудта үнгэргэхэ юм. Тэдэнэр городской түхэлэй пионерскэ лагерьнуудта, пионерскэ дружинанууд ба отрядуудта амарха зэргэтэй. ВЛКСМ-эй зарим айкомууд, аймагуудай арадай гэгээрэлэй таһагууд ба һургуулинууд пионерскэ дружинанууд ба отрядуудые эмхидхэлгэдэ анхарал багаар табина. Яруунын, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Баргажанай ба бусад зарим аймагуудта ямар һургуулинуудай дэргэдэ дружинанууд, отрядуудай эмхидхэгдэхэ тухай, тэдэнэдэ хэды хүүгэдэй амарха тухай элирүүлэгдээгүй.

Улан-Удэдэ городской түхэлэй 20 лагерьнууд һаяар нээгдэхээ байна. Тэд тэдээнэй нэгэн-дэшье кружогуудай ... комнато, спортивна ... лиотечкэ, спортивна ... хэрэгсэлнүүд түхе... ВЛКСМ-эй райкомууд ... түхэлэй пионерскэ лагер... дружинанууд матерна... нуудые байгуулха түхэй ... ажахын, профсоюзна ... нуудай урда табидаггүй ... рэгтэ түрэлхидэе боло... тые хабаадуулдаггүй бай...

Тэрэшэлэн ахалагша ... һурагшадай зунай амар... гэлгэдэ бэлэдхэл бирагүй ... лагдана. ВЛКСМ-эй зар... муд, айкомууд, арадай ... органууд хэды һурагшад... синуудта, походуудта ... тэдэнэрэй дунда физ... спортивна, культурно-хин... хүдэлмэринүүдэй ябуул... тодорхойлоодүй.

Лагерна сезон хэдэхэ... нээгдэхээ байна. Ком... организацинууд арадай ... органуудтай ба профсо... нуудтай хамта пионерск... амаралгын талмай бух... сэд түхеэржэ, тус сезон... наар угтаха зэргэтэй. ... хэн пионерскэ комнат... тивна наадаанай талмай... натуралистнуудай ... участогтай байха ёһотой ... нуудые хүүгэдэй номуу... тэнүүдээр, журналнууд... нерскэ хэрэгсэлнүүдээр ... инвентарьяар гүйсэд хан... ла.

ВЛКСМ-эй горкомууд ... гэгээрэлэй органуудтай ... родской түхэлэй ... уран гоёор түхеэрэлг... үдэрнүүдтэ дүүргэжэ, ... шадые лагерьнуудта ... зэргэтэй. Лагерьнуудта ... һаа, профсоюзна, ко... организацинуудай түлөөлэ... һурагшадай түрэлхид... Совет байгуулагдаха бай...

ВЛКСМ-эй айкомууд ... хүгуудтахи бүхы һург... дэргэдэ пионерскэ дружи... ба отрядуудые эмхидх... шадай зунай амаралт... хүхюунэйр үнгэргэхэ ... жүүлгын хүдэлмэри эд... хүүгэдтэ һонирхолтойгоо... даха зэргэтэй. Тэрэшэ... ша классуудай һурагша... походуудай ба экску... маршрудуудые зохёожо... саг болоод байна.

Һурагшадай зунай ... бэлэдхэлые ба ... жалтатайгаар бэелүүл... рилгонууд комсомольс... зацинуудай урда табигд... хадаа комсомольско ... нуудай нэрэ хүндын хэр...

М. Шведкова.

Тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриие механизацилха

Колхозуудай болон совхозуудай нийтын малажалда тэжээл бэлэдхэлэй харюусалгатай үе болобо. Нийтын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ хадаа үбһэ ба силос элбэг ехээр бэлэдхэжэ шадаһанһаа дулдыдаха байна. Манай республика дотор энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгын хэмжээн нёдондо жэлэйхитэй сасуулхал хоёр дахинһаа үлүүгээр ехэ болохо юм. Тиимэһээ машинно-тракторна станцинууд ехэ хүдэлмэри бүтээхэ үүргэтэй.

Трактораар үбһэ сабшалгын талмай нёдондо жэлэйхиһээ дүрбэ дахин ехэдхэгдээ. Тэрэшэлэн машинно-тракторна станцинууд силос даралгые үнгэргэшэ жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэдхэхэ уялгатай.

Үбһэ хуряалгын гол шухала зорилго хадаа сабшалангай ехэнүүд талмай дээрэһээ тэжээлэй һайн шанартай зүйлнүүдээр ба витаминнуудаар элбэг үбһэ ехээр хуряаха ябадал болоно. Тиимэ хадань үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие богонихон болзор соо, ногооной сэсэглэжэ байха үедэ, гэээлтэ хороготүйгөөр, һайн шанартайгаар үнгэргэхые эрилдэнэ.

Үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула манай гүрэн МТС-үүдые баян техникээр хангана. Энэ жэлдэ МТС-үүд самоходно сенокосилканууды, үргэн абасатай тармуурнуудые абаһан байна. Иимэ нэгэ тармуур үдэр соо 70 гектар хүрэтэр үбһэ хуряадаг. Үбһэ сабшалгын ба силос даралгын ехэнхи хүдэлмэри машинаар бүтээгдэхэ байна. Тиимэ хадань эдээнэй хаһа саг соонь заһабарилха шухала. Машинно-тракторна станцинуудай хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ бэлэдхэлые мэнэ гэһээр эхилжэ, үбһэ хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха ёһотой. Сенокосилкануудай, тармуурнуудай, силос хэршэдэг машинануудай заһабарилгые түргэнөөр дүүргэхэ, тракторна агрегадуудые бэлэдхэхэ, тэдэндэ ябаха машинистнуудые бэлэдхэхэ, трактораар хуряагдаха сабшалангай газар колхозуудһаа заалгажа абаад, сенокосно отрядуудта даалгаха гэхэ мэтын ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Гэбэшье, зарим МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлэйхи шэнгээр энэ хүдэлмэридэ үшөө тоонгүй.

Үбһэ хуряалга болотор багахан саг үлөөшье һаань, Хүйтэнэй, Бага-Куналейн, Ново-Брянска МТС-үүд үбһэ хуряалгын машинануудые заһабарилжа эхилээдүй, трактораар үбһэ сабшаха газараа бэлэдхээгүй. Һаяын хэдыхэн үдэрнүүдтэ үбһэ хуряалгын тракторна болон морин сенокосилкануудай ба силос хэршэхэ машинанууд һайн шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэй. Тиихэдэ сабшалангайгаа газарнуудые бэлэдхэхэ, илангаяа самоходно тракторна сенокосилкын ябаха газарнуудые һайнаар сэбэрлэхэ шухала. Иимэ газарнуудые модо шулуунһаань, шорооной бутангуудһаа, бургааһа бороложоһоонь сэбэрлэжэ, нүхэнүүдыень жэгдэлхэ хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэри хадаа машинануудые эбдэнгүй хүдэлмэрилүүлхэ ябадал хангахаһаа гадна, тэдэнэй бүтээсые нилээд дээшэлүүлхэ байна.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ манай республикын машинно-тракторна станцинууд колхозуудай тэжээл бэлэдхэлэй зүбхэн лэ зарим тэды хүдэлмэриие хэдэг байгаа. Энээнэй эсэстэ үбһэ сабшалга, хуряалга ба сомолгын хоорондо ехэ таһалдал гарадаг байгаа. Энэ шалтагаанаар ехэ үбһэн гээгдэдэг ба гэмтэдэг һэн.

Энэ жэлдэ манай республикын машинно-тракторна станцинууд үбһэ хараалгын машинануудые олоор абаад байхадаа, үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие сабшалгаһаа эхилээд сомолготоо хүрэтэрнь хэхэ аргатай болоо. Тиимэһээ МТС бүхэндэ машинно-сенокосно түсэай отрядуудые эмхидхэдэ, 2—3 тракторнуудые ба үбһэ хуряалгын машинануудай хүсэд комплект: сенокосилкануудые, тармуурнуудые, валокушануудые үгэхэ, үбһэ сомохын тула простой кранова зэбсэг бэлэдхэхэ зэргэтэй. Эдэ отрядуудта үбһэ хуряалгын бүхы хүдэлмэринүүдые—үбһэ сабшалгаһаа эхилээд сомолготоонь хэхые даалгаха. Тиихэдэ үбһэ сомохын тула колхозһоо хэдэн хүнүүдые нэмэжэ үгэхэ хэрэгтэй.

Эгэтын МТС-эй машинно-сенокосно отряд (даагшань Василий Кокин) нёдондо жэлдэ колесно 3 тракторта, 2 тракторна сенокосилканууд, тракторна тармуурнуудтай ба валокушатай ябажа, «Улаан туяа» колхоздо 1500 гектар талмайдэ үбһэ хуряалгын комплексно хүдэлмэри хэһэн байна.

Республикын машинно-тракторна станцинууд үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ олон тооной морин сенокосилканууды абаһан аад, тэдээнээ муугаар ашаглаадаг байгаа. Жэшээнь, колесно трактора 3 — 4 машинанууды шагталаг байна һэн. Иимэ агрегат үдэр соогоо оройдоо 10—12 гектар газар сабшадаг байгаа. Гэхэтэй хамта, түрүү МТС-үүд иимэ агрегадуудта 7 сенокосилкануудые шагталжа 27 гектар хүрэтэр сабшадаг байһан юм.

Энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ хүсэ ехэтэй СТЗ-НАТИ ба ДТ—54 маркын тракторнууд ашаглагдаха байна. Эдээнии зүбөөр ашаглабал, тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябаһан колхознигуудай ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлхэ юм. Тиимэһээ МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд иимэ тракторнуудта прицепной машинануудые хүсэдөөр шагталжа, эдэ агрегадуудта дүй дүршэлтэй трактористнууд болон машинистнуудые ябуулха уялгатай. Гектар бүрин 10—12 центнерһээ дээшэбэшэ ургасатай нэлэнхы талагазарай үбһэ сабшахадаа нэгэн доро сабшаһан үбһөө валкануудые бии болгоно хүсэтэй. Иимэ валкануудтай үбһэн нэгэн хоёр үдэрэй турша соо хатадаг байна. Иигэжэ хатаахада наранда ехээр шарагдангүй шэмэтэ зүйлнүүдээ бэедээ үлөөдэг.

Һайн шанартай үбһэ хуряахын тула, тэрэнэй тон шэмэтэй хубинь болохо набшаһые үлөөхын тула үбһэ хуряалга дээрэ сенокосилкын агрегадуудай хажуугаар элээдэ морин тармуурнуудые шагталаһан агрегадуудые үргэнөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Сенокосилкануудта иигэжэ шагталха тармуурнуудые дутагдалтай байбал, валканууд шэнги түхеэрэлтэнүүдые хэхэ хэрэгтэй. Иимэ түхеэрэлгэ машинно-тракторна станци бүхэнэй мастерскойнуудта хэжэ болохо.

Үбһэ хуряалгын хүндэ хүдэлмэринүүдэй нэгэнинь сомолго юм. Манай республикын колхозуудта энэ хүдэлмэри гараар хэгдэжэ байна. Гэбэшье, энэ хүдэлмэри механизацилагдажа болохо байна. Тэжээлэй Бүхэсоюзна институт хадаа үбһэ сомохо простой кранова зэбсэг зохёоһон байна. Энээниие МТС ба колхоз бүхэн хэжэ шадаха аргатай. Тингэжэ энээниие үбһэ хуряалгада хэрэглэбэл ажалай бүтээсэ хоёр дахин дээшэлхэ байна.

Республика дотор силос даралгэ энэ жэлдэ ехэдхэгдэхэ юм. МТС-үүд энэ хүдэлмэриин түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой. Тиимэһээ силос хэршэдэг машинануудай хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Силос даралгын тула МТС бүхэндэ 2 гү, яли 3 агрегат байгуулха хэрэгтэй. Агрегат бүхэнөө автомашинаар, силос хэршэдэг машинаар ба трактораар хангаха хэрэгтэй. Эдэ агрегадуудай хүдэлмэри таһалгаргүйгөөр ябуулхын тула ажалай график табижа, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэй зүбшэн хэлсэхэ ёһотой. Графигаар хараалагдаһан болзорой ёһоор колхозуудта силосн нүхэнүүд, башнинууд бэлэдхэгдэхэ, силос дараха үдэр энэ хүдэлмэридэ хүрэхэ колхозниигууд гаргаха хэрэгтэй. Силос болгожо даралгаха ногооё сабшаад, автомашинаар таһалгаряагүй зөөжэ, силос хэршэдэг машинын бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэй. Үнгэргэшэ жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, силосэй ногоо хэршэдэг нэгэ машина үдэр соогоо 120—130 тонно хэршэхэ аргатай, колхоздо силос даралга ... үдэр соо дүүргэгдэдэг ... рим МТС-үүдтэ силос ... машинын дутаа хада... гүй болоһон тракторна ... нууд ба комбайнуудые ... хэргэлэхэдэ болохо. Ин... руулхын тула эдэ маш... рама, барабан ба декену... гөөд, бэшэ механизму... тэнь абажа хаяха. ... бүхы шүдэнүүдые ба ... шүдэнүүдэй хахадыень ... өөргэдэ халаажа, ... хурсадхагдаад, һуури ... бигдадаг юм. Барабанай ... дэй хурсадхагданиинь ... дүүгүйтэ һэлгүүлэгдэ... ёһотой. Түнхэнэй МТС-... түхеэрэлгэтэй тракторна ... үнгэрэгшэ жэлдэ час со... хүрэтэр ногоо хэршэдэг ...

Тэжээл бэлэдхэлые ... цилга хадаа хүдөө ажахы... дай, МТС-үүдэй болон ко... шухала зорилго мүн. Үб... га, тармалга ба сомолг... механизацилаад байбал, ... даа тэжээлээр бүрин ... зондо хэрэглэгдэхэ элб... продукци гаргалгые ех... элбэгээр хангажа шадаа... байбадһи.

Тракторнууд, комбайн... хүдөө ажахын бусад маш... та хүтэлмэрилэлгэ, баян ... шэдтэй болоһон машинн... на станцинуудай хүтэлб... часай график үргэнөөр ... тэжээл бэлэдхэлэй хү... машинануудаа дүүрэн ... ашаглан, ажалай үнэр... туйлаха ёһотой.

И. Бур...

...ҮНҮҮДЭЙ УХААН БОДОЛДО ҮЛЭҺЭН КАПИТАЛИЗМЫН ҮЛЭГДЭЛНҮҮДЫЕ УСАДХАХА ТУХАЙ

Лекци

...скэ арад Ленин—Сталинай ... хүтэлбэрээр социалисти... общество тогтоогоод, мүнөө ...зм байгуулха замаар ам... дабшажа ябана. Социа... ...скэ обществын ажалшадые ...листическэ ёһоор хүмүү... тэрэшэлэн «хилын саанахи ...идеологиие ба манай орон ...советскэ хүнүүдэй ухаан бо... ...үлэһэн буржуазна идеоло... ...үлэгдэлнүүдтэ үргэн ехээр ...лго» (А. А. Жданов) ком... ...байгуулха түүхэтэ зорилго ...эдэ угаа ехэ үүргэ дүүргэ...

...да социализмын илаһанай ...үйлэдбэриин бүхы хэрэг... ...е социалистическэ ёһоор ...а ябадал туйлагдаа, ажа... ...алистическэ системэ бата... ...Советскэ Союзай хүн зоной ...хинь социалистическэ үй... ...тэй сэхэ холбоотой болон... ...най ороной ажалшадай ...ьна тэниглэн байдал нии... ...дбэриин ургалтаһаа, со... ...гүрэнэй экономическа хүсэ ...а эшэ абана.

...лизмын амжаһан илалта ...хүнүүдэй обществэннэ ...алые үндэһөөрнь хубилгаа. ...зохёон байгуулха асари ...л-ябуулгые ударидан тол... ...о большевистскэ партиин ...үүлхы ба идеологическа хү... ...ин ашаар, советскэ хүнэй ...шэнэ шэнжэ шанар бүри... ...байна. Советскэ Союзай ...дай тон олонхинь комму... ...үнэн сэхэ ба эдэбхитэ бай... ...ад болоо. Манай орон ...рад ба коммунизм нэгэ еди... ...ниилэнхэй.

...зуура, капиталистическэ об... ...оо үлэһэн хуушанай зан... ...д ба буруу ойлгомжонууд ...дай зарим хубиин ухаан ...үшөөл бии байһаар. Эдэ ...манай урагшаа дабшалгада ...аруулна.

...эй ухаан бодолдо үлэһэн ...измын үлэгдэлнүүдэй ужаг ...й шалтагаан юуб?

...ственнэ ухаан мэдэрэл об... ...э ажаһуудалаар тодорхой... ...гэжэ марксизм-ленинизм ... Түрүүшээр обществын ...далай материальна услови... ...общественнэ ажаһуудал ху... ...удаа тээнь тэрээнтэй зо... ...хүнүүдэй ухаан мэдэрэл, ...лалнууд хубилдаг. Гэхэтэй ...ухаан мэдэрэлэй хубилал... ...щественнэ ажаһуудалай ху... ...аа гээгдэдэг гэхэ гү, али ...ын ажабайдалай мате... ...үндэһэ һууринуудай хүг... ...е хожомдодог юм. Энээн... ...тагаалан хуушанай үзэл ...уд, ойлгомжонууд гэхэ мэтэ ...сагай турша соо үлэнэ. ...тэхи социалистическэ бай... ...ын ябаса соогуур экономи... ...капитализмын үлэгдэлнүүд ...өрдохи сталинска табанжэ... ...гол түлэб зайсуулагдаһан

...ье, хүнүүдэй ухаан бодол... ...гдэлнүүд ондоошог байна. ...худэлмэришэд, таряашад ба ...генциин дунда коммунисти... ...мүүжүүлгын ехэ хүдэлмэ... ...дэбэшье, зарим хүнүүдэй ...бодолдо үлэһэн буржуазна ...ин үлэгдэлнүүдые усадха... ...го үшөөл хүсэд шиидхэг...

...лизмын үлэгдэлнүүдэй ...айдагай шалтагаанууд ту... ВКП(б)-гэй түүхын сталин... ...ряангы курс соо гүнзэгы ...л хэгдэнхэй:

...дэй мэдэрэл болбол хүг... ...өө талаар тэдэнэй эконо... ... байдалһаа гээгдэдэг. ..., экономикодо капитализ... ...шье усадхагдаад байгаа ...буржуазна үзэлнүүдэй үлэг... ...хүнүүдэй толгой соо бай... ...эдэг ба үшөөшье байһаар ...айна. Гэхэ зуура, капита... ...скэ хүреэлэлгэ хадаа эдэ ...нүүдые амидыруулха, дэм... ...оролдожо байдагыень бо... ...хэрэгтэй ба энээниие эсэр... ...дарнаа хуурайгаар барижа ...ёhотойбди». (ВКП(б)-гэй ...Хурлангы курс, Бурмонгиз, ...уур 474—475).

...р, общественнэ ухаан бо... ...арим формонуудынь хүнүү... ...ангинуудай болото байдал... ...нюутадаг. Революционно ...д общественнэ ухаан бодо... ...ад түхэлнүүдһээ тад ондоо... ...олото хэрэгэй саашанхи хүг... ...уридшалан харадаг шада... ...юм. Энэ хадаа революци... ...рактикаһаа, ажабайдалһаа ...эгүй, харин ажабайдалые ...эн ябадаг, практикадэ зам ...үгэдэг, хараа бодолой хүсэ, ...ю перспективэ, коммунизмын ...дэ этигэл ... гайхам... ...нартай, түгэс научна ба ре...волюционно теоридо — марксистско-ленинскэ теоридо хамаадана.

Хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхаха замуудые Ленин, Сталин тодорхойгоор заажа үгэһэн байна.

Хүсэтэйгөөр хүгжэжэ байгаа арадай социалистическэ ажахы хадаа хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенциин коммунистическэ оюун мэдэрэлэй улам бэхижэхэ ба бадархын тулада, хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капиталистическэ үлэгдэлнүүдые эсэслэн усадхахын тулада шухала материальна база болоно. Хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые зайсуулха бүхы зүйлнүүд хангагдахаһаа гадна, мүн тус зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ түгэлдэр хүсэнүүд ба хэрэгсэлнүүд манайда бии. Советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэл, арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаан, советскэ патриотизм, манай орон дотор социализмын бүхы илалтануудые эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша — Ленин—Сталинай агуу ехэ парти, түбхын түрүүндэ, тиимэ түгэлдэр хүсэнүүд мүн.

Советскэ хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдтэ эсэргүү тэмсэл — ангинуудай хоорондын тэмсэл бэшэ байна, яахадааб гэхэдэ, тэдэ үлэгдэлнүүдые дэмжэхэ мүлжэгшэдэй ангинууд советскэ общество дотор үни **үгы хэгдэнхэй. Гэбэшье,** тиимэ үлэгдэлнүүдтэ эсэргүү тэмсэлэй ангиин шэнжэтэй байһые харангүй байжа болохогүй, Энэ хадаа капиталистическэ байгуулалтын условинуудаар үүдхэгдээд, ухаан бодолдо үлэһэн үлэгдэлнүүдтэ эсэргүү тэмсэл мүн; социалистическэ гүрэнэй хүсэ шадалые бууруулан һарнюулхын тула хэрэглэхэ зорилгоор тус үлэгдэлнүүдые һэргээхэ ба дэмжэхэ гэжэ американска империалистнууд түрүүтэй капиталистическэ оронууд оролдоно.

Эдэ үлэгдэлнүүдтэ эсэргүү эрид шууд тэмсэл ябуулаагүй һаа, коммунистическэ байгуулалтада һаад ушаруулжа болохо юм. Жэшээлхэдэ, **социалистическэ зөөридэ хандалгадахи капиталистическэ үлэгдэлнүүд тиимэ байна.** Ушарынь, социалистическэ зөөри хадаа советскэ обществын экономическа үндэһэ һуури мүн. Энээн тушаа СССР-эй Конституциин 131-дэхи статья дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Советскэ байгуулалтын нангин ба ойроо хүртэшэгүй үндэһэ һуури болоһон, Эхэ ороной баялигай ба хүсэ шадалай эшэ үндэһэн болоһон, бүхы ажалшадай шанга шадалтай ба культурна ажабайдалай эшэ үндэһэн болоһон ниитын, социалистическэ зөөриие СССР-эй гражданин бүхэн гамнан химгадха ба бэхижүүлхэ уялгатай.

Ниитын социалистическэ зөөридэ хоро хүргэһэн нюурнууд арадай дайсад мүн».

Тиимэһээ, большевистскэ парти ба Советскэ гүрэн болбол социалистическэ зөөриие сахин хамгаалха хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг.

Социалистическэ зөөридэ хандалгадахи капиталистическэ үлэгдэлнүүд элдэб янзаар үзэгдэдэг. **Предприятинууд дээрэ — машина хэрэгсэлнүүдтэ ба зэр зэбсэгүүдтэ хайхарамжагүй муугаар хандадаг, түүхэй эд, материалнууд ба электроэнерги гамгүйгөөр гаргашалан үридэг, материальна үнэтэ зүйлнүүдые һалан муугаар бүридхэдэг ба байлгадаг ябадал тиимэ үлэгдэлнүүдтэ хамаадана. Эмхи зургаануудта — штадаа үлүү ехэ болгодог, хуули бусаар шан үгэдэг, гүрэнэй мүнгэ зөөри дура зоргоороо гаргашалан үридэг ябадал болоно.**

Социалистическэ зөөридэ хандалгадахи капитализмын үлэгдэлнүүд таряашадай гээгдэнги хубиин дунда ямараар үзэгдэдэг бэ? **Үмсын ёһоной һанал бодол, ниитын газар ба колхозуудай зөөриие хулгайлдаг, үридэг ябадал тиимэ үлэгдэлнүүдтэ хамаадана.** Большевистскэ парти ба Советскэ правительство эдэ үлэгдэлнүүдтэй **эрид шууд** тэмсэнэ, олониитэ колхознигуудые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулна. «Колхозуудай ниитын газарнуудые хулгайлан үрихэ ябадалһаа хамгаалха хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй СНК-гэй тогтоол, «Хүдөө ажахын артелиин Уставые колхозуудта эбдэһэн ябадал усадхаха хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол хадаа колхозно баялигые хулгайлагшадта, хонжоошодто эсэргүү, колхозуудтахи хэнтэг хобдог этэгээдүүдтэ эсэргүү эрид шууд тэмсэлдэ олониитэ колхознигуудые элсүүлэн жагсаагаа.

Манай ороной ажалшадай тон олонхинь үнэн сэхээр, эдэбхигэйгээр ажалладаг, би өөртөө, өөрынгөө социалистическэ гүрэнэй тулада хүдэлмэрилнэб гэжэ һайн ойлгодог юм.

Нүхэр В. М. Молотов Октябрьска социалистическэ революциин 30 жэлэй ой тухай элидхэл соогоо иигэжэ хэлээ һэн:

«Мүнөө советскэ хүнүүд 30 жэлэй урда тээ байгаашадаал адлибэшэ болонхой.

Нитын шухала хэрэг, Советскэ гүрэнэй үмэнэхи нангин уялга мүн гэжэ ажалдаа үнэн һайнаар хандадаг ябадалда мүнөөнэй советскэ хүнүүдэй духовно шанар шэнжэнь, түбхын түрүүн, харагдана. Мүнөө предприяти бүхэндэ стахановецууд ба стахановканууд бии. Социалистическэ мүрысөөн бүхы колхозуудта дэлгэрүүлэгдэнэ. Мүрысөөнэй хэрэгтэ эрэгтэй ба эмэгтэй хүдэлмэришэд, колхознигууд ба колхозницанууд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, искусствын болон наукын хүнүүд элсүүлэгдэнхэй. Ажалдаа коммунистическэ ёһоор хандалгын хэмжээн советскэ хүнүүдэй дунда хаана, ямар байһые мүнөө социалистическэ мүрысөөнэй далайса ба удха тодорхойлно. Бүтэдэнниитын мүрысөөн хадаа ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ шухалын шухала арга болонхой».

Гэхэ зуура, **ажалда социалистическэ бэшээр, үнэн сэхэ бэшээр хандадаг этэгээдүүд—лодырьнууд, прогульщигууд, хобдог хэнтэг нюурнууд эндэ тэндэ үшөөл бии байна.**

Тэрэшэлэн социалистическэ гүрэн тушаа буржуазна принцип баримталан хандадаг ябадал—гүрэнһөө шадаал һаа ехые ба һайниинь абаха, гүрэндөө багые ба муу юумэеэ үгэхэ гэдэг һанал бодол зарим гээгдэнги хүнүүдэй сүгһөө үзэгдэнэ. Энэ хадаа капитализмын хорото үлэгдэлнүүдэй нэгэн мүн. Энээндэ эсэргүү тэмсэл политическэ ехэ удхашанартай.

Шажанай мунхаг ойлгомжо хадаа ажалшадай зарим хубиин ухаан бодолдо халдаһан капитализмын үлэгдэлнүүдэй нэгэн мүн. Советскэ засагай оршон мандажа байгаа үе соо, илангаяа сталинска табанжэлнүүдэй туршада, ажалшадай зүгһөө шажанда хандалгань үндэһөөрөө хубилаа, олонхи хүнүүд шажанай хара мананһаа хахасаа.

Марксизм-ленинизмын, дайшалхы атеизмын туг доро ажалшадай олониитээрээ жагсалга хадаа манай орондо бэелүүлэгдэжэ байгаа культурна революциин ехэ туйлалтануудай нэгэн мүн.

Гэбэшье, мухар һүзэгэй үлэгдэлые зайсуулан усадхаха зорилго үшөө хүсэд шиидхэгдээдүй.

Шажанай үлэгдэлнүүдые усадхаха хэрэгтэ естественно-научна пропаганда ехэ удхашанартай. Энэ хадаа научна һургаалай зүбые мухар һүзэгтэй хүнүүдэй ойлгон үнэншэхэ ба шажанай номнолой худал хуурмагые мэдэхэ ябадалдань туһална. Тиимэһээ, байгаалиин үзэгдэлнүүдые материалистическэ ёһоор тайлбарилха, наука, техникэ ба культурын амжалтануудые ойлгуулха шухала. Арад зоной дунда, илангаяа хүдөө зоной дунда, юртэмсын бүрилдэл тухай, наран ба газарай уг гарбал тухай, үбшэнүүдэй шалтагаанууд ба тэдэнтэй тэмсэхэ арганууд тухай, хүдөө ажахын культурануудай ургасые ба малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ зорилго тухай лекцинүүдые, хөөрэлдөөнүүдые үргэнөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Национальна асуудалдахи хазагайруулганууд хадаа капиталистическэ хорото үлэгдэлнүүдэй нэгэн мүн. «Хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүд хадаа, — гэжэ 1934 ондо партиин XVII съезд дээрэ нүхэр Сталин хэлээ һэн, — национальна асуудалай талаар, ондоо һалбаринхиһаа ужаг юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэнэй ужаг байдагай ушарынь юуб гэхэдэ, национальна хубсаһаар һайса халхалагдаха аргатай байна».

Ленин—Сталинай партяар хүтэлбэрилэгдэдэг олонациональна агууехэ советскэ арад социалистическэ революциин орёо зорилгонуудай нэгые — арадуудай ахадүүгэй единэ, эбдэршэгүй хани харилсаа бэелүүлэн батадхаха зорилго — амжалтатайгаар шиидхээ. Мүлжэгшэ ангинуудаар үүдхэгдэдэг байһан национальна хёморол бусалтагүйгөөр усадхагдаа. Тэрэнэй һууридань манай ороной бүхы арадуудай агууехэ хани харилсаан урган мандаа.

Национальна харилсаануудай талаар буржуазна гол үлэгдэлнүүд усадхагданхай. Теэд, энэ хадаа тус асуудалдахи бүхы үлэгдэлнүүд, хазагайруулганууд бүримүһэн зайсуулагдаа гэһэн удхатай бэшэ байна. Национальна асуудалай талаар буржуазна бүхы үлэгдэлнүүдые усадхалга — коммунистическэ байгуулалтын зайлашагүй шухала условинуудай нэгэн мүн.

Большевигүүдэй парти хадаа националистическэ идеологиин алибаа үзэгдэлтэй эрид шууд тэмсэн бута сохидог, манай ороной бүхы нацануудые арадуудай хоорондын хани барисаанай советскэ идеологиин үзэл бодолтойгоор, пролетарска интернационализмын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлдэг байна.

Буржуазна космополитизмдэ эсэргүү тэмсэл идеологиин талаар буржуазна үлэгдэлнүүдтэй тэмсэлдэ шухала үүргэ дүүргэнэ. Космополитизм болбол социализмын орон тушаа галзуугаар зэбүүрхэдэг ба дэлхэйе эзэмдэн зонхилхо гэжэ һэдэдэг американска шунахай хобдог буржуазиин идеологическа эгээн хорото зэбсэгүүдэй нэгэн мүн. Империалистнууд хадаа советскэ зарим хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые, буржуазна культурын урда һүгэдэдэг ябадалай, космополитизмын үлэгдэлнүүдые хорото зорилгонуудтаа хэрэглэхэ гэжэ али болохоор оролдодог байха юм. Тиимэһээ, дайсадай һанаашалганууд тушаа тон һэрэмжэтэй байха, ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые шууд хюһан хаяха, манай большевистскэ партиин заадагай ёһоор эрид шууд ба эбсэшэгүй шангаар тэмсэхэ гээшэ советскэ арадай шухалын шухала зорилго мүн.

Политикаһаа гадуур ба идеэгүй ябадал — зарим хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүд гээшэ. Литературын, драматическа театрнуудай репертуарай, киногой, хүгжэмэй асуудалнуудаар ВКП(б)-гэй ЦК-гэй гаргаһан шиидхэбэринүүд, философиин, биологиин ба эрдэм ухаанай ондоошье һалбаринуудта партиин үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн дискуссинууд хадаа манай советскэ интеллигенцидэ большевистскэ партийна шанар нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ ба ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые амжалтатайгаар усадхаха хэрэгтэ тодорхой мэргэн заабари үгөө.

Тус шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, советскэ хүнүүдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабсадаха, эдэнэй культурна эрилтэнүүдые хангаха, советскэ залуушуулые Эхэ орондоо хизааргүй үнэн ба манай хэрэгэй илалтада этигэдэг, сэгтой сэлбон, зориг түгэлдэр хүнүүд, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабаха шадабаритай ба тэсэбэритэй хүнүүд болгон хүмүүжүүлхэ гээшэ культурна ажал-ябуулагшадай хүндэтэ, нангин хэрэг мүн.

Албан хойрог, һамуу һалихай ба журамгүй задагай ябадалнууд ухаан бодолдо үлэһэн буржуазна үлэгдэлнүүдтэ мүн лэ хамаадана. Тиимэһээ, эдэ хог богуудта эсэргүү тэмсэл хадаа коммунистическэ байгуулалтын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Советскэ общество доторхи хүнүүдэй дунда гансахан үйлэдбэриин талаар бэшэ, мүн ажаһуудал ба гэр бүлын талааршье шэнэ харилсаанууд бүридэнхэй. Түүхэдэ түрүүшынхеэ эхэнэрнүүд эрэшүүлтэй адляар ниитын-политическэ бүхы хэрэгүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, гэр бүлые бэхижүүлхэ асуудалда большевистскэ парти ехэ анхарал табина. Тиимэл ушарһаа, советскэ олониитэ хадаа **гэр бүлэ тушаа, эхэнэрнүүд ба үхибүүд тушаа хуушанай ёһо ба заншалнуудые баримталан хандадаг ябадалһаа хахасаагүй хүнүүдтэй эбсэшэгүй шангаар тэмсэдэг байха юм.**

Ухаан бодолой ба физическэ ажалай хоорондо үшөө бии байгаа илгаан баһал капитализмын үлэгдэл гээшэ. Ангита обществоор үүдхэгдэн ухаан бодолой ба физическэ ажалай хоорондо гараһан илгаа хадаа капитализмын үедэ хүниие тон эрэмдэг тулюур байдалда хүргөө. Социализмын лэ үедэ хүн бүхэн хамаг талаараа, бүрин түгэс хүгжэхэ арга боломжотой болоо. Манай ороной ажалшад социалистическэ ажал эрхилэн, коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр өөрыгөө шэнэдхэн болбосоруулна; шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ, гүрэнөө хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ элсүүлэгдэнэ, өөрынгөө советскэ интеллигенциие улам үргэн олоор дэбжүүлнэ.

Капитализмын үлэгдэлнүүдые зайсуулан усадхалга хадаа коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ манай хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба интеллигенциин үнэн сэхэ, эдэбхитэй хабаадалгаар бэелүүлэгдэнэ. Социалистическэ мүрысөөн болбол, нүхэр Сталинай хэлэһэн ёһоор, социализм байгуулха коммунистическэ метод, ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ шухала аргануудай нэгэн юм. Тиимэһээ, мүрысөөе улам үргэдхэн дэлгэрүүлхэ гээшэ бүхы советскэ хүнүүдэй нэрэ хүндын хэрэг, дайшалхы зорилго болонхой.

Большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл болбол хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капиталистическэ үлэгдэлнүүдые үгы хэхын түлөө тэмсэлдэхи шухалын шухала зэбсэг мүн. Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл хадаа хуушанай, хосоржо байгаа юумые гам хайрагүйгөөр элишэлэн сохилгодо, шэнэ, ургажа байгаа юумые элирүүлэн дэлгэрүүлхэ ябадалда туһална.

ВКП(б)-гэй XV съездэ ЦК-гэй политическэ отчет хэхэдээ нүхэр Сталин иигэжэ зааһан байха юм: «Хуушан ба шэнын хоорондохи, ухэн хосоржо ба урган бадаржа байһан юумэнүүдэй хоорондохи тэмсэл—энэ лэ манай хүгжэлтын үндэһэ һуури мүн. Манай хүдэлмэридэхи дутуунууд ба алдуунуудые большевигүүдтэ зохихо сэхээр ба үнэнөөр тэмдэглээгүй һаа, элирүүлээгүй һаа, урагшаа дабшаха замаа хааха байнабди. Теэд, бидэнэр урагшаа дабшахые хүсэнэбди. Тиимэл ушарһаа, бидэнэр урагшаа дабшахые хүсэнэбди, үнэн сэхэ ба революционно шүүмжэлэлые өөһэдынгөө шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болгон табиха ёһотойбди. Энээнгүйгөөр урагшаа дабшажа шадагдахагүй, энээнгүйгөөр хүгжэлтэ туйлагдажа шадагдахагүй».

Хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхалга хадаа үндэр дээдэ идейнэ шанар, сэхэ сэбэр бодол ба коммунизмын хэрэгтэ үнэн байлгые ажалшадта үдэр бүри хүмүүжүүлэн, социалистическэ ажаһуудалай журамуудые сэхэ шууд бэелүүлхэ ябадалаар хангагдаха байна.

Большевистскэ парти болбол советскэ хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэһэн буржуазна үлэгдэлнүүдтэй эрид шууд тэмсэн, олониитын коммунистическэ мэдэрэлые улам, улам хүгжөөнэ, коммунизмын түлөө тэмсэлдэхи творческо эдэбхи хэшээлыень бадаруулна.

Мүнөө, коммунизмын түгэс илалтын түлөө агууехэ тэмсэлэй улам улам үргэдэн дэлгэржэ байгаа үедэ, капитализмын үлэгдэлнүүдые хүнүүдэй ухаан бодолһоо арилган зайсуулха гээшэ имагта шухала хэрэг болонхой. Советскэ хүнүүдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ замдахи алхам бүхэн, энэ хэрэгтэ туйлагдаһан амжалта бүхэн угаа ехэ удхашанартай. Энэ хадаа социалистическэ Эхэ ороноймнай хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлхэ, коммунизм тээшэ дабшалтыемнай улам түргэдхэхэ байна.

Советскэ арадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгын асуудалнууд Ленин — Сталинай партиин бүхы ажал-ябуулгадань, Советскэ гүрэнэй ажал-ябуулгадань хэзээ бүхэндэ ехэ һуури эзэлдэг байгаа, эзэлжэ байна. **Марксистско-ленинскэ теори манай партиин, Советскэ гүрэнэй эрхилдэг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин идейнэ ба** теоретическэ үндэһэ һууринь болодог байгаа, болонхой ба болохошье байна. Тиимэһээ, марксизм-ленинизмые шудалан, өөртөө коммунистическэ шэнэ шанар нэбтэрүүлхэ гээшэ манай большевистскэ кадрнуудай, бүхы советскэ хүнүүдэй хүндэтэ хэрэг мүн.

Р. БИМБАЕВ.

ЗЭДЫН АЙМАГТА

ХОНИДОО ОЛООР ТҮРҮҮЛНЭ

Буденнын нэрэмжэтэ томологдоһон колхозой ахалагша хонишон Чойбсоновой даажа байһан отарада үбэлжэлгэ һайнаар үнгэрөө. Эндэхи хонишод түл абалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. 315 эхэ хонидһоо абтаһан 330 хурьгад тобир тарганаар тэнжээгдэжэ байха юм. Тиихэдэ хэдэн хонид 3—3 хурьга гарганхай.

—Жэлэй эсэс хүрэтэр хаража байһан хонидһоо үшөө 25 хэнзэ хурьга абахабди,—гэжэ нүхэр Чойбсонов мэдүүлнэ.

ШЭНЭ МАШИНАНУУД АБТАБА

Үшөөтэйн ба Сагаан Усанай машинно-тракторна станцинууд тус бүридөө самоходно 2—2 сенокосилка, үбһэ сомохо «стогометальщик» гэжэ машинануудые абанхай. Мүн хартаабха тариха машинанууд абтаһан байна.

Мүнөө эдэ МТС-үүлтэ шэнэ машинануудые жолоодохо кадрнуудые бэлэдхэлгэ эхилэнхэй.

ТҮРҮҮ АДУУШАН

Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо Лубсан Цыдыпов адуушаар олон жэлдэ хүдэлмэрилжэ, ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Нүхэр Цыдыпов энэ жэлдэ 65 гүү түрүүлхэ даалгабаритай. Мүнөө тэрэ 40 унага абаад, нэгэшье хоролтогүйгөөр бултыень тэнжээжэ байна. Тэрэ хадаа энэ һарын эсэс хүрэтэр үшөө 40 гүү түрүүлжэ, даалгабаряа 15 унагаар үлүүлэн дүүргэхэ байна.

Адуушан - стахановец нүхэр Л. Цыдыпов түл абалгые һайнаар үнгэргэхынгөө хажуугаар оройной кампаниие эрхимээр ябуулна. 42 гүүдые искусственнаар хээлитэй болгоо.

25 ШОНО АЛАГДАБА

Адуу малай дайсан—шононуудые хюдаха гээшэ ехэхэн удхашанартай. Боргойн сомоной ангуушад Д. Буянтуев, Доржиев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ангуушан А. Дагбаев гэгшэд энэ жэлдэ шононуудые олоор алажа байна. Тэдэнэр хамтадаа агнажа, шонын 3 нүхэ олоо. Тэдэ нүхэнүүд соохоо шонын 25 гүлгэд алагдаһан байна. Тэдэнэр шононуудые алаһанайнгаа түлөө 7800 түхэриг мүнгэн шанда хүртэбэ.

Д. Чимитов.

ГҮРЭНДӨӨ НООҺО ТУШААНА

Кяхтын аймагай Усть-Киранай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хониной-товарна фермэдэ нооһо хайшалалга эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна.

Нооһо хайшалагшад энэ хүдэлмэриие богонихон саг соо дүүргэхын ба хонин бүриһөө шадаал һаа ехэ нооһо хайшалхын хойноһоо эрмэлзэн хүдэлмэрилнэ. Колхозой гэшүүн Елизавета Федосеева стахановскаар хүдэлмэрилэн, бэшэндээ эрхим жэшээ харуулна. Тэрэ үдэр соо 15 хониной нооһо хайшалха нормотой аад, 17 хониной нооһо хайшална. Тиихэ зуураа, хонин бүриһөө 1,9 килограмм нооһо хайшалха нормоёо 2,2 килограмм хүргэнэ. Эндэ ямаанай хөөбэр суглуулгада ехэ анхарал хандуулагдана.

Мүнөө тус колхоз гүрэндөө хониной нооһо ба ямаанай хөөбэр тушаажа эхилээ. Хонишод мүнөө хониной 4 центнер нооһо ба ямаанай 40 килограмм хөөбэр гүрэндөө тушаагаад байна. Нооһо тушаалга үргэлжэлһөөр.

Д. Чултумов.

* * *

Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-гэй гүүртэнүүдээр хониной нооһо хайшалалга эмхитэйгээр эхилбэ. **Нооһо хайшалдаг** электрическэ аппа**радаар үдэр соо олон арбаад хониной нооһон хайшалагдана. Үшөө 10 шахуу** колхозницанууд **хониной нооһо гараар хайшална.**

Отаранууд дээгүүр хайшалагдаһан нооһон суглуулагдажа, үдэр **соогоо колхозой** складта тушаагдана. Тэндэ нооһо сортолон илгаха хүдэлмэри эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө шанар һайнтай нооһонууд гүрэндэ тушаагдажа эхилээ. Колхозой хонишод нооһо хайшалалгын хүдэлмэриие ойрын үдэрнүүдтэ дууһаха зорилго урдаа табяад, стахановскаар хүдэлмэрилжэ байна.

С. Жамсоранов.

Археологическа малталгаар олдоһон зүйлнүүд

Манай эрын урда тээ III-дахи зуун жэлэй үедэ ба манай эрын 1-дэхи зуун жэлэй үедэ байһаар туһайлагдаһан Гуннска городищине шэнжэлхэ археологическа малталга Иволгын аймагай территори дээрэ 1948 оноһоо хойшо хэгдэжэ байна. СССР-эй наукануудай Академиин материальна культурын институдай Ленинградска отделени болбол БМАССР-эй культурын научно-шэнжэлэлгын институтдай хамта хизаар ороноо шэнжэлхэ республиканска музейн сотрудниүүдай хабаадалгатайгаар археологическа экспедици эмхидхэһэн. Сталинска шангай лауреат, түүхын наукануудай доктор, Ленинградска университедэй профессор Александр Павлович Окладников тус экспедицийн хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ.

Тус городищи Сэлэнгэ голой эрьедэ оршоһон байгаа. Тэрэ сагһаа хойшонхи үни удаан саг соо Сэлэнгэ зүүн тээшээ 7—8 километр хотирон урдажа, гол һабаяа урилһан байна. Городищиин территори гурбан талаһаа ехээр обоолгоһон шорой ба малтамал нүхэнүүдээр, нэгэ талаһаа Сэлэнгэ мүрэнөөр хүреэлэгдэн дайсадһаа хамгаалагдаһан пункт байгаа гэжэ тухайлагдана.

Энэ городищи нүүдэлшэдэй Гуннүүдэй хойто хилын эгээн захын аванпост байгаа гэжэ экспедици тодорхойлно.

Ондоо нүүдэл дээрмэшэдэй добтолгоһо тус городищиин оролдог байһаниинь малталга гэршээнэ. Тэндэһээ шабар амһартанууд эбдэрхэйнүүд олоор олдоһон, гэр байрануудай галдуулһан саралнууд элирхэйлэгдэһэн байна. Гэрнүүдынь досоогоо галай зуухатай, тэрэнь шулуугаар хэгдэһэн аад, ханын захаар зубшаһан хоолойтой байгаа. Эдэ хоолойнууд дээгүүрээ эзэдынь һуудаг ба хэбтэдэг байгаа гэжэ таагдана.

Гэрнүүдэй байһан газарта ажал хэдэг элдэб олон зэмсэгүүд, элдэб ороолнууд, гуламтын хажуудта загаһанай яһанууд олдоо.

Экспедици 1950 ондо хүдэлмэрилхэдөө үшөө олон юумэнүүдые олоһон байна. Томо шабар амһартануудай эбдэрхэйнүүд, эдээр хэгдэһэн зүйлнүүд олоор суглуулагдаа.

Тэдэ эбдэрхэйнүүдһээ няалдаһан хэмжээнэй 12 шабар горшоогууд мүнөө Бурят-Монголой хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ табигданхай. Тэдэнэй дунда метрһээ дээшэ үндэртэй, 85 сантиметр бүдүүнтэй, 0,5 мм. зузаантай эгээл томо горшоогынь тон һонирхолтой. Олдоһон тэдэ амһартанууд шадабаритайгаар хэгдэнхэй, олон янзын зурагуудтай. Эдэ амһартануудай мүнөө уеынхидэл адли зэмсэгүүдээр хэгдээгүйнь мэдээжэ. Теэд, амһартанууд бүтээгдэһэниие, шанарынь, шабарайнь галдагдаһание харахада, тэдэнине бүтээгшэд тэрэ үеынгөө эгээл бэрхэ мастернууд байгаа гэжэ тухайлагдана.

Олдоһон амһартанууд ондо ондоо формотойнууд, зариманиинь грекскэ классическа вазануудай түхэлдэ дүтэрхы байха юм.

12 горшоогоорынь Ленинградтахи материальна культурын институдай научна хүдэлмэрилэгшэд бүрилдүүлһэн ба няаһан байна. Алташа дархан Владимир Петрович Беняш (Улан-Удэ) тэдэ амһартануудай заримынь илангаяа бүхөөр бүрилдүүлээ.

Археологическа малталгаар олдоһон тэдэ амһартанууд Бурят-Монголой хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейдэ үнэтэ экспонадууд болгон табигдаа. **Ф. Балдаев.**

Эдир натуралистнуудай хүдэлмэри тухай

Зунай урин дулаан боложо, Кяхтын городой эдир техникүүдэй станциин туршалгын участок гоё һайханаар ногоорбо. Эндэ таригдаһан хүһан, улааһан, «Вислуха», «Усанка», «Дачная № 3» гэжэ малинанууд, «Чемпион Приморья», «Неаполитанка» гэжэ үхэр нюдэд намаалаа. Мүн эндэ 30 гаран һөөг «Пурпурова ранет», «Омский № 17», «Трансцидент» гэжэ вишнинүүд ба үрэ жэмэстэ бусад модод сэсэглэжэ эхилээд, һайхан үнэрөөр анхилна.

Эдиршүүлэй секциин инструктор П. П. Васильевай хүтэлбэри доро натуралистнууд редискэ, олон сортын капуста, редькэ, фасоль, морковь, свёкло, мүн ячмениин ба шэниисын сортнуудые тарихэй. Туршалгын участогай теплице соо таригдаһан үгэрсэ эдеэшэжэ эхилээ.

Эдиршүүл эдэ бүхы тарималнуудаа һайнаар хаууһална, агротехникын зааабаряар нэмэлтэ тэжээлээрнь хангана. Эдир натуралистнуудай хүсөөр сэсэгүүдэй рассаданууд клумбануудта һуулгагдажа эхилээ.

Ойрын үдэрнүүдтэ тэдэнэр помидорынгоо рассадануудые газарта тарижа эхилхэнь. **В. Чиркина.**

Хүршэнэрэй уулзалга

Волейболоор ба футболоор республикын түрүү һуурин түлөө Хоринын, Яруунын аймагуудай физкультурнигуудай командануудай уулзалга майн 3-да Сосново-Озерскдо болобо.

Энэ мүрысөөндэ волейболоор хоринынхид илажа гараа. Тинхэдэ, футболистнуудай командануудай шанга тулалдаа хэжэ, түрүү һуурин түлөө бэрхэ хүсэ шадалаа гаргаһан байна. Стадион дээрэ суглаһан аймцентрын ажалшад тус маргүүе ехээр һонирхон хараа. Эндэ Яруунын футболистнууд 3:2 гэһэн тоотойгоор айлшадаа шүүгээ. **П. Ринчино.**

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

Арадай армиин главна командованиин мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, июнийн 7. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин частьнууд Хитадай һайндуратантай нигта хани харилсаатай ябажа, бүхы фронтнууд дээрэ американо-английска интервентнүүдэй сэрэгүүдэй контратакануудые гэдэргэнь сохижо, тэдэнэй хүнүүдтэ ба техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулһаар гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командованиин мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Кореяын түмэрзамшадай баатаршалга

ПХЕНЬЯН, июнийн 5. (ТАСС). Дайнай хүндэ условинуудта хүдэлмэрилхэ зуураа, корейскэ түмэрзамшад фронтые таһаралтагүйгөөр хангаха ябадал эмхидхэхэ талаар эрэлхэг зориг ба баатаршалга харуулна.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын арадай Верховно суглаанай президиум болбол Кэчхонь станциин начальник Цой Чи Чжен ба Саривонь станциин машинист Хан Нам Су гэгшэдтэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын геройн нэрэзэргэ олгобо. Кечхонь станци «Эрхэ сулөөгэй ба бэеэ даанги байдалай» нэгэдэхи шатын ордеоноор шагнагдаа. Түрүү түмэрзамшадай ехэ группа ордена ба медальнуудаар шагнагдаа.

Герой-түмэрзамша Цой Чи Чжен сэрэгэй ашаа тэдэһэн поездүүдые хоёр дахин абараа.

Кореядэ эдир пионернүүдэй организаци байгуулагдаһаар табан жэл болоо

ПХЕНЬЯН, июнийн 6. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикада пионерскэ организаци байгуулагдаһаар табан жэл болоо. Үхибүүдэй олониитын энэ организацида олон зуугаад мянган үхибүүд ороно.

Корейскэ арадай вождь Ким Ир Сенэй, Ажалай партиин ба правительствын эсэгэ ёноной анхарал оролдолгонь дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ үхибүүдэй ажабайдалые баяртай ба жаргалтай болгоһон байна. Дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд эдир патриодууд фронтдо туһална. Интервентнүүдэй тылдэ үхибүүд багашуулай партизанска хэдэн отрядуудые эмхидхэжэ, дайсанай хэлхээ холбоо эбдэһэн, мүн булимтагаршадта эсэргүүсэхые урялһан листовконууд ба плакатуудые тараажан байна. Эхэ оронойнгоо түлөө алдарта хэрэгүүдые хэһэн олон пионернүүд Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын орденууд ба медальнуудаар шагнагдаа.

Энэ гайхамшагта үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседаниинууд Кореяын пионерскэ бүхы отрядуудта боложо байна. Үхибүүд онсо һайнаар һуралсаха, нэрэгэн бодхоолгын хүдэлмэридэ хабаадаха ба поли дээрэ хүдэлмэрилхэдэнь таряашадта туһалха гэжэ үгэеэ үгөө.

Югославида Венгерскэ правительствын эльгээһэн ното

БУДАПЕШТ, июнийн 6. (ТАСС). Венгриин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын информационно таһагай мэдээсэлэнэй ёһоор, үсэглэлэр венгерскэ арадай республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерство Югославиһаа Будапештдэ байгаа миссидэ ното барюула, тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ дамжуулан 1951 оной апрелиин 3-да ба 11-дэ дамжуулан үгэһэн нотонууд соогоо, Венгерскэ арадай республикын правительство венгерскэ арадай республикын хэрэгүүдые Белградта эрхилхэ этигэмжэтэдэ 1951 оной мартын 31-дэ югославска правительствын официальна органуудай эмхидхэн хэһэн хорото доболгые элирүүлһэн ба энэ бузар доболгын түлөө тайлбари үгэхыень югославска правительствоһоо эриһэн байгаа.

Венгриин зүгһөө дабтан һануулһан болобошье, югославска правительство венгерскэ правительствын хуулита эрилтэнүүдтэ хоёр һарын турша соо харюу үгэхэеэ зайсаба. Югославиин хэрэгүүдые Будапештдэ эрхилхэ этигэмжэтээр дамжуулан июнийн 2-то үгэһэн ното соогоо, югославска правительство доболгын үнэн баримтануудые шанга мурдэлгын үндэһөөр элирүүлхэ ба гэмтэ нюурнуудые элирүүлхэ зорилгоор бага зэргэншье һэдэлгэ хэхын оронда, үнэн байдалда огто таарахагүй баталгаалнуудые дабтаһан байна. Эдэ баталгаануудай хадаа добтолго хэгдэһэнэй һүүлдэ хэдэн час үнгэрөөд байхада югославска радиогоор дамжуулагдаһан ба хорото зоригоор югославска хэблэлдэ толилогдоһон байна.

Тиимэһээ Венгерскэ арадай республикын правительство:

1. Доболгын баримтануудые хазагайруулха гэһэн югославска правительствын һэдэлгые эгээн эрилдээр буруушаана.

2. Югославиһаа Будапештдэ байгаа дипломатическа түлөөлэгшэ г-н Динко Деновский гэгшые «персона нон грата» (тус правительствын дэргэдэ байхаар ерэһэн аад, энэ правительствын этигэлые гараһан дипломат) гэжэ тоолоно, 24 час дотор Венгриин территориин тэрэнэй орхижо ябахыень уялгалан гэжэ югославска правительстводо дуулгана».

Монгол арадай республикын арадай Ехэ хурал һунгаха һунгалтануудай урда тээ

УЛАН-БАТОР, июнийн 6. (ТАСС). Июнийн 10-да Монгол арадай республикын арадай Ехэ хуралда һунгалта болохоёо байнантай дашарамдуулан, бүхы орон дотор һунгагшад депутадуудта кандидадуудтай уулзаха байна. МНР-эй Бага хуралай Президиумэй түрүүлэгшэ Бумаценде Сэлэнгын аймагай һунгуулиин Сухэ-Баторска округто үгэ хэлэбэ. Республикын гүрэнэй засагай верховно органдо һунгаха һунгалтануудай угаа ехэ удхашанаре тэмдэглэхэ зуураа Бумаценде иигэжэ хэлэбэ:

«Бидэнэр манай арадай революциин 30 жэлэй ойе һаяар тэмдэглэхэ байнабди. Энэ богони болзор соо монгол арад угаа ехэ амжалтануудые туйлаа.

Манай арадай гол баялиг—малай тоо толгой хоёр дахинһаа үлүүгээр олошороо. Эсэгэ ороной промышленность байгуулагдаад, хэлбэришэгүйгөөр хүгжэжэ байна. Национальна культурые хүгжөөхэ ябадалда манай туйлаһан амжалтанууд имагта ехэ байна.

30 жэлэй турша дотор манай ороной туйлаһан бүхы туйлалтанууд хадаа манай Монгол арадай революционно партиин зүб политикын ба шадамгай хүтэлбэриин аша үрэ мүн. Тиимэһээ гүрэнэй засагай дээдэ органиие һунгахадаа, манай арад өөрынгөө партиие тойруулан зэргэнүүдээ улам нигтаар жагсаана. Өөрынгөө амжалтануудаар ба туйлалтануудаар бидэнэр манай арадай эрхэ сулөө ба бэеэ даанхай байдалые найдамгайгаар хамгаалагша, манай агуу хани — хүсэн түгэс Советскэ Союзда, ажалшадай агуу вождьноор Лениндэ ба Сталиндэ уялгатай байнабди. Манай арад тухай саг үргэлжын анхаралдаа долго гаргаһанайнь түлөө, Советскэ республикын һалбарин һайн тулада, монгол арадай зол жаргалай тула халамжа хэһэн ба хэжэ байһан бүхы юумэнэй түлөө манай арад агуухэ Сталинда баяр баясхаланһаа гаа ходоло мэдүүлнэ.

Арадай демократическа орониие бэхижүүлхэ зуураа, манай арад хадаа уг дайдай удхазгүй империалистнуудта эсэргүү, бүхы дэлхэй дээрэ түлөө, ардуудай ба ахардалай хани барисаанай ба хамтын сааннай түлөө эрид баталан тэмсэнэ. Манай арад Советскэ гадаадын сталинска сэсэн политикые эрдээр дэмжэнэ.

МНР-эй арадай Ехэ хуралда һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэхэ зурраа, манай арад агууехэ ... державануудай хоорондо Энхэ тайбанай Пакт баталуулха ... Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн ... ведэй Хандалгые нэгэн ... дэмжэбэ. Энэ хадаа эб ... лай агуухэ хэрэгтэ манай ... хүргэһэн шэнэ туһаламжа ...

Түгэсхэлдөө, суглаанда ... гаташалгаан доро Бумаценде ... ажалшадай геннальна вождь ... багша агуухэ Сталинай ... дэ юрөөл табиба.

Сицилиин областной суглаанда һунгаха һунгалтануудай дүнгүүд

РИМ, июнийн 5. (ТАСС). АНСА агентствын иигэжэ мэдээсэбэ: Сицилиин областной суглаанда һунгаһан һунгалтануудай дүнгүүд тухай дотоодын хэрэгүүдэй министерствын эсэсэй мэдээнүүдэй ёһоор, һунгуулиин 9 округуудта үгтэһэн голосууд элдэб политическэ партинуудай хоорондо иимээр хубаагдаа гэбэл: христианско-демократическа парти —666.128, арадай блок (коммунистнууд, социалистнууд ба тэдэниие дагадаг бүлэглэлэгэнүүд)— 644.752; «Итальянска социальна хүдэлөөн» (неофашистска парти)—273.504; Национальна монархическа парти — 204.056; «Социалистическэ нэгэдэл» гэжэ булэглэлдэ (... социалистнууд) —92.647 ...

Элдэб янзын жэжэ партинууд ба булэглэлгэнүүд 200 мянга ... голосуудые абаа.

Сицилиин областной суглаанда һунгаһан һунгалтануудай ... Италиин прогрессивнэ хүсэн ... шэнэ илалта тухай гэршэлнэ ... оной парламентска һунгалта... тай сасуулхада христианско-демократическа партиин 400.000 ... бэ, тиихэдэ коммунистнууд ... циалистнүүдые ба партиин ... зүүнэй элементнүүдые ниитэ ... арадай блок бүхы голосуудай ... процентые абаһан байна ... 1948 оной... лос үлүү болоно.

Францийн „Рено" заводуудай хүдэлмэрилэгшэдэй илалта туйлаба

ПАРИЖ, июнийн 6. (ТАСС). Салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө «Рено» заводуудай хүдэлмэришэдэй тэмсэлынь илалтаар дүүрээ гэжэ «Юманите» газетэ мэдээсэнэ.

Заводуудай дирекци хүдэлмэришэдтэ 7.000 франк мүнгэ ... ро түлэхэ тухай ба салин ... 4 процентээр дээшэлүүлхэ ... сонософо.

Хитадай үхибүүдэй хосорһон ябадалда гэмтэй гадаадын миссионернүүд тушаа арадай сүүдэй приговор гаргагдаба

ПЕКИН, июнийн 6. (ТАСС). Нанкинай арадай сүүд болбол үншэн үхибүүдэй байха католическа байрада ба Нанкинай больницада хүдэлмэрилжэ байһан гадаадын 7 монах эхэнэрнүүдэй хэрэгые сонсоо гэжэ Синьхуа агентствын Нанкинска корреспондент дамжуулба. Хитадай үхибүүдэй эзэлиг дошхоноор хандаһан ушарһаа олон үхибүүдые алаа гэжэ тэдэнэр гэмнэгдэбэ.

1948 оной январьһаа 1950 оной июнь хүрэтэр, үншэн үхибүүдэй байрада ба түлөөһэтэ яслинуудта 557 үхибүүд байһан болоно. Тэдэнэй 372 үхибүүниинь үхэшэгаа. 1950 оной июньһээ 1951 оной апрель хүрэтэр эдэ байрануудта үшөө 101 үхибүүд үхөө ... дорхойлогдобо. Үншэн үхибүүдэй байһан территори дээрэ үхэшэгаа 120 хүүр апрелиин 19-дэ ... дан гаргагдаа. Үхибүүдэй ... ниинь амидыгаар булагда... ба тодорхойлогдобо.

Мари Жозеф Баруа ... эхэнэр), Мария Ангелика ... (полтугалка) гэгшэд 10 ... мэдэ һуухаар сүүдлэгдэбэ. ... 5 эхэнэрнүүд Хитадһаа ... лэгдэхөөр сүүдлэгдэбэ.

Францийн парламентска һунгалтануудай урда

ПАРИЖ, июнийн 4. (ТАСС). Францийн Национальна суглаанда һунгаха һунгалтануудай бэлэдхэлдэ зорюулагдаһан, Парижска районой һунгуулиин комитедүүдэй ажалша гэшүүдэй суглаан Парижэдахи «Мютюалите» зал соо болобо. Суглаан дээрэ ажалшадай түлөөлэгшэд — коммунистнууд, социалистнууд, радикалнууд ба бусад үгэ хэлээ. Тэдэнэр болбол национальна бэеэ даахаа байдалай түлөө, энхэ ... мын, эрхэ сулөөгэй ба эб ... далай түлөө тэмсэлэй, ... тын республиканска, анти... ска союзай кандидадуудта ... нистическэ партиин ... ди гаргаха ... ди гэбэ.

Энэ суглаан Парижска ... хүн зондо зорюулагдаһан ... га баталан абаа.

Французска правительство Франкоэ зэбсэглэнэ

ПАРИЖ, июнийн 6. (ТАСС). Французска зонхилхы вюурнууд Франкое буу зэбсэгүүдээр ба сэрэгэй материалнуудаар хангаха үргэлжэлһээр. «Юманите» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, тэрэхэ зүйлнүүд 20 вагондо ашагдажа майн 28-да Францыһаа Испани эльгээгдээ. Майн 30-да 26 тэгачнууд эльгээгдэбэ. «Электрическэ ... дые» ашаһан нэрэер бухэ... лон июнийн 1-дэ эльгээгдэ... рэнь брезентээр тон һайнаар ... шагдаһан байба.

Харюусалгата редактор Б. А. ОЧ...

Уншагшадай асуудалнуудта харюу

ЮУН ДЭЭРЭҺЭЭ ҮДЭР, ҺҮНИ БОЛОДОГ БЭ?

Закаменай аймагай Хужарай сомоной Щетинкинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозннгууд нүхэд Д. Цыренов, Ш. Гомбоев, Ж. Санжиев, Ш. Дашеев, Б. Цыренов гэгшэд «Хайшан гэхэдэ үдэр, һүни болоноб?» гэһэн асуудалтайгаар манай редакцида хандаһан байна.

Энэ асуудалдань харюу болгон нүхэр Дмитриевэй статья толилнобди.

«Наран гараа», «наран дээрэ гарашоо», «наран ороо», — гэжэ бидэ ходо хэлэнэбди. Юундэ тиигэжэ хэлэнэбибди? Гэхэдэ, Наран болбол Газарые тойродог гэжэ бидэ һанадагбди. Үнэхөөр тиимэ юм гү? Газар хүдэлэнгүй, нэгэ газартаа байжа байдаг, харин Наран болбол Газарые тойрожо ябадаг гээшэ гү?

Газар болбол 13 мянган километр хүндэлэнтэй тон томо бүмбэрсэг мүн. Газарые тойрохын тулада бидэнэр, жэшээлхэдэ, зүүн зүг руу ябаа хадаа, бидэ түрүүн гараһан газартаа баруун тээһээнь хүрэжэ ерэхэбди. Юүб гэхэдэ Газар моро монсогор бүмбэрсэг түхэлтэй байна. Хэрбээ далайн гү, али ехэ нуурай эрьедэ байгаад, дүтэлжэ ябаһан пароходые ажаглан хараа һаа, бидэ түрүүн үндэр мачта модонуудынь, тиигээд хоолойнуудынь, эсэстээ пароходой бүхы бэеынь харахабди. Газарай нюрууинь түмбэгэр юм, тиимэ дээрэһээ унанайшье нюуу байа түмбэгэр байдаг. Тиин эрьеһээ дүтэлжэ ябаһан пароход тэрэ түмбэгэрэй сааһаһаа аажамаар бултайжа, эсэстээ бүхэлеэрээ харагдадаг.

Наран болбол айхабтар ехэ галта шар юм, тиихэдээ тэрэ оршон тойрон тала дайда уруу гэрэл ба дулаа сасаржа байдаг. Наран болбол Газарһаа һурагүй ехэ юм. Хэрбээ будаагай ороохые Газарай тухай гэжэ абаа хада, Наран футболой бүмбэгын шэнээн тиимэ байха.

Газар дэлхэймнай Наранһаа 150 миллион километр тухай холо байдаг. Час соо 1000 километр ниидэдэг реактивна самолёт тоогоор ниидээ һаа, энэ зайе 17,5 жэл соо ниидэжэ гараха юм.

Юун дээрэһээ Газар Наранһаа тухсай зайда байдаг бэ?

Байгаалида бүхэнүртэмсын таталгын хүсэн Наран тээшэ шэглэнхэй юм, тиигээд центрһээ саашаа тэгүүлһэн хүсэн (Наранһаа саашаа буляалдадаг юм) — эдэ хоёр хүсэн байдаг, энэ хоёр хүсэнэй тэнсэлгэнь Газарые Наранһаа тухсай зайда байлгадаг. Бүхы байгаалин дотор бүгэдэ ниитын хүсэн ёһо — бүхэнүртэмсын таталсалгын хүсэн хуули ёһо байдаг. Энээнэй ёһоор, бүхы бэенүүд бэе бэеэ таталсадаг, тиихэдээ бэенүүдэй улам нигта, сула байха бури, тиигээд бэе бэеһээ тэдэнэй ойро байха бүринь, таталсаанайнь хүсэн улам ехэ байдаг.

Хүндэ шанарай хүсэн гэжэ баһа байдаг. Тэрэ хүсэнэй нүлөөгөөр Газарай нюруу дээрэ байһан юумэнүүд булта доошоо, тодорхойлон хэлэхэдэ Газарай центр тээшэ, татагдаад байдаг. Жэшээлхэдэ, Урда Америкэдэхи Чили гэдэг гүрэнэй хүн зон Газарай нүгөө талада, хүлөөрөө ман тээшэ шэглээд, тархяараа уруу харжа байдаг, гэбэшье унажа хиидэшэдэггүй, юуб гэхэдэ тэдэнэр мааннар шэнги Газарай центр тээшэ татагдаад байдаг.

Газар Наран хоёрой хоорондохи таталсалгын хүсэн тэдэниие бэе бэедэнь дүтэлүүлхэ эрмэлзэдэг, тиин гэхэдэнь нүгөө, центрһээ, Наранһаа саашаа тэгүүлдэг хүсэниинь Газарые Наранһаа холодуулхые эрмэлздэг юм.

Газар болбол Нарые тойроходоо гонзогоршог түхэлэн замаар ябажа, 365 хоног соо Нарые нэгэ дахин тойродог гэжэ эрдэмтэд тодорхойлһон байха юм. Хэрбээ ооһор абаад, тэрэнийнгээ нэгэ үзүүртэ шулуу уяад, нүгөө үзүүрһэнь барижа түргэн тойруулан эрьелдүүлхэдэ һаамнай, эрьелдээнэй центрһээ саашаа, үнөөхи шулуун тээшээмнай жүдхэһэн хүсэн бии болохо байна. Энэ хадаа центрһээ саашаа тэгүүлһэн хүсэн гээшэ. Газар гээшэ Нарые тойрожо ябахадаа секундын 30 километр түргөөр хиидэдэг, тиихэдээнь центрһээ саашаа тэгүүлхэ тон ехэ хүсэн бии болодог, тэрэнь Наранай татасын хүсэнтэй эрид тэнсэдэг, тиимэһээ Газар саашаа арилшадаггүй, нэгэл замаараа ябадаг.

Газар гээшэ Нарые тойрохоһоо гадна үшөө өөрынгөө голые тойрожо эрьелдэдэг гэжэ эрдэмтэд лаблан баталһан юм. (Тус голынь үзэгдэхэ юм бэшэ, гэхэдэ Газарай нэгэ хойто хоёр полюсаарнь ого гараһан туһайлагдамал сэхэ шугам мүн). 24 час соо Газар гээшэ голоо тойрожо нэгэ удаа эрьелдэдэг. Томо дурамбайгаар харахада бусадшье планетэнүүд голоо тойрожо эрьелдэдэг.

Хэрбээ ябажа ябаһан поездэ һуугаад, сонхоорнь гадаашаа хараа һаамнай, модод, гэрнүүд ба бусад юумэнүүд — булта гэдэргээ үнгэрэн арилжа байһан шэнги үзэгдэхэ. Тэрээн шэнги баруун тээһээ зүүн тээшээ шэглэн, Нарые тойрожо ябаһан Газар дээрэһээ харахада, үдэрөөр Наран, һүни һаа одо мүшэд Газарые тойрожо, зүүн тээһээ баруун тээшээ ябаһан мэтэ үзэгдэдэг.

Газарай голоо тойрожо эрьелдэдэг дээрэһээ боложо, Газарай нэгэ хубинь нэгэ үе Наран тээшэ харадаг, нэгэ үе Наранһаа нүгөө тээшээ харашадаг, юуб гэхэдэ, Наранай эльшэнүүд нэгэмжэн Газарай нэгэ талынь лэ гэрэлтүүлхэ аргатай бшуу. Тиимэһээ Наранда харагдаад байһан таладань үдэр байжа, нүгөө, гэрэлтүүлэгдэдэггүй таладань һүни байдаг. Жэшээлхэдэ, Америкэдэ һүни байхадань, манай эндэ үдэр байха болоно.

Тиимэ болохолоороо, үдэр һүни хоёрой һэлгэлдэлгэ хадаа Газарай голоо тойрожо эрьелдэдэг ушарһаа болоно. **К. Дмитриев.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03612. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000